

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 29. sept. 1973

Nr. 75 (3863)

15. aastakäik

Kirikujuht Eestist oli ROOTSIS

Rootsi kiriku kutsel ja kirikupea peapiiskop Olof Sundby külalisena viibis kümne päeva jooksul Rootsis okup. Eesti peapiiskop Alfred Tooming, keda saatis mag. teol. Elmar Salumaa. Nagu Uppsala Nya Tidning teatab, külastasid nad Uppsala lähedal ka Björklinge rootsi kogudust, et näha kuidas töötab üks selle maa maakogudus.

Ajaleht märgib, et Alfred Tooming ise on astunud maakoguduse õpetajana oma vaimulikutegevust, milline on kestnud ligi 40 aastat. Elmar Salumaa kohta märgitakse, et ta on õppejõuks Eestis kirikuõpetajaid ettevalmistavas õppeasutuses. Nad lahkusid lennukiga Moskvasse 18. septembril.

Nagu EPL kuulleb, oli Toomingal ja Salumaal ka mõningaid kontakte eestlastest sugulaste, tuttavate ja ametivendadega Stockholmis.

Alfred Tooming asus okup. kodumaal kirikupea kohustesse pärast peapiiskop Jaan Kiiviti tagasiastumist. Tema saatja, mag. teol. Elmar Sa-

Järg lk. 11

Eesti algkooli esindanud kooli liikluspolitsei spaleeris vanalinnas jälgimas protsessiooni kuulunud ajaolulistes mundrites ihukaitsegrenaderide möödumist (EPL-foto Tarmo Sepp).

Ka eestlased olid KUNINGAGA jumalaga jätmas

Kuningas Gustaf VI Adolfi matuseetalitus teisipäeval kujunes suurimaks, mis Rootsis kunagi on peetud, sest kadunud kuningas oli austatud ja armastatud nii Rootsis kui väljaspool. Stockholmis ja kogu Rootsis jäi elu matuste ajal sõna tšisis mõttes seisma, sest sajad tuhanded inimesed, kes ise Stockholmis tänavaid ei plaistanud, jälgisid matuseid televisiooni kaudu. Kuninga leina-spaleeris, mis ulatus Storkyrkast kuni Haga pargi matusepaigani, seisid ka eestlaste esindajad: vanalinnas oli viimseks austuseks Rådhusgrändi ääres rivistunud Stockholmi eesti algkooli õpilaste ja õpetajate esindus, Sveavägenil oli koht reserveeritud eesti organisatsioonide esindajatele, otse SBF hoone vastas.

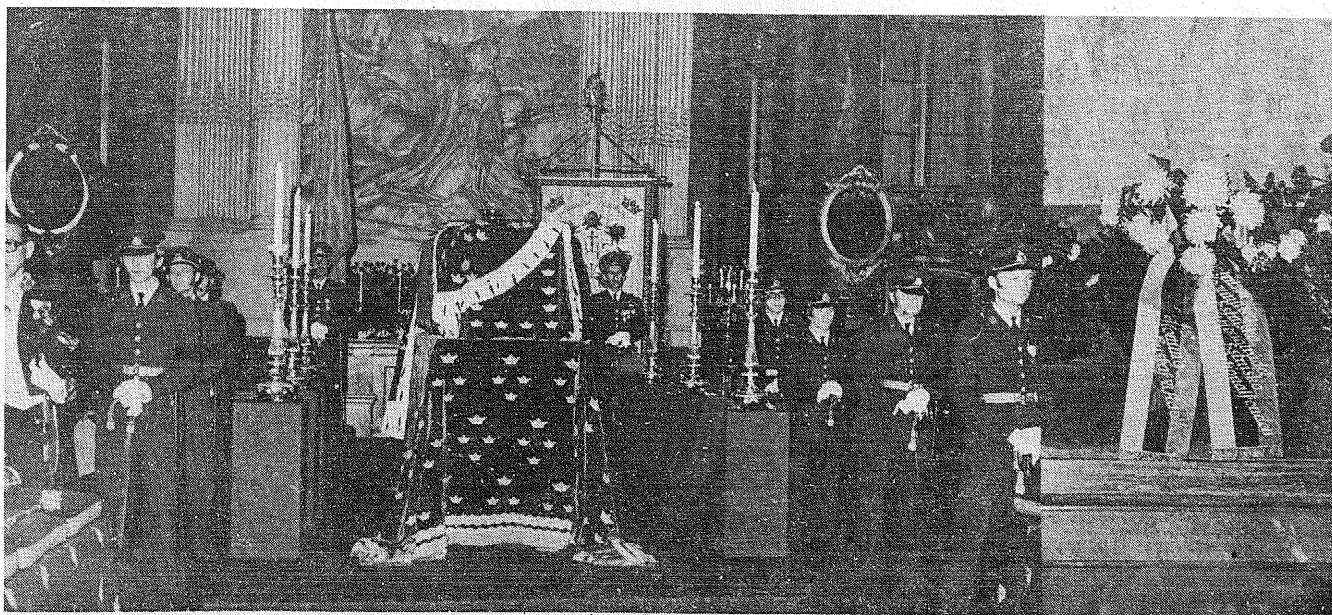
Õieti elas rootsi rahvas üle kaks protsessiooni: üks, mis viis kuninga katafalgi lossikirikust Storkyrkasse matuse-jumalateenistusele üle Gustaf Adolfs Torg ja Tegelbackeni ja teine korteeži näol, mis pärast matusematust viis läbi linna Haga matusepaigale.

Kõike seda oli võimalus otselekanes jälgida televisioonis. Saade lõppes alles Hagapargis, kus kadunud kuninga perekond uue kuninga soovil valkelt ja ilma massmeediumide vahendamiseta jättis jumalaga oma vanasaga.

Esimene, kaks ja pool kilomeetrit pika protsessiooni kõndisid osavõtjad jala – kuningas, kuninga perekond, peaminister ja valitsus, matusele tulnud võõrad riigipead ja riigipeade esindajad, riigi kõrgeimad ametikandjad jne.

Järg lk. 11

Lit de parade Lossikirikus

Kuningas Gustaf VI Adolfi pörm Lossikirikus auvalve keskel. Kirstu peatsist paremal, otse küünalde taga seisab Rootsi armee eestlastest major Ronald Roes Norrtäljest. Auvalve ees vasakul oli erialusel kroon ja valitsuskepp, paremal

kuninga kõrgeimad aumärgid Serafimer-ketiga keskel. Parempoolisel pildil sinimustvalgete lintidega eestlaste pärg, saadetud EK, ERF ja ERN poolt. (EPL-foto Lepper).

EPL RELVA

Laupäeval, 29. sept. 1973

Genfis on kümnekond aastat kestnud desarmeerimiskonverents. Desarmeerimisest unistav läänemaailm läheb nüüd samasse Genfi ka teisele, Euroopa julgeoleku-probleemide konverentsile, millise algatajaks on olnud eeskätt N. Liit. Sama N. Liit, kes omab hetkel maailma võimsaima sõjajõu kõikides liikides, kaasa arvatud aatomirelv, kuigi selle osas kõneldakse, et kvantitatiivne ülekaal veel ei tähenda kvalitatiivset ja see kvaliteet on esialgsel läänemaailma kaitsmas.

Igal juhul kõneleb N. Liit väsimatult rahust ja rahutahet, ent relvastub samal ajal sama väsimatult. Ikka ja jälle jutustavad lääne spionaazhi-satelliidid, millised väsimatult pidistavad muudatusi idariikides, uutest raketiteampidest ja relvatehastest. Alles mõne päeva eest avastasid briti ohujõud Atlandi uut tüüpi vene aatomiallväelaevad, millised oma tulevõimelt on võrdsed efektiivseimate USA omadega, kuigi sõjaline ekspertiis oli ütlenud, et venelased selliste allveelaevadeni pole jõudnud.

N. Liit on ilmselt oma tuleviku üles ehitanud relvadele. Mitte ainult enda otsekses tarviduseks, vaid ka sõdade ja konfliktide tekitamiseks teistes maades globaalses ulatuses. Kui teised riigid arengumaldu teotavad esmajärguliste tarbekaupadega, nende hulgas toiduained, tööstusvahendid, elamud jne. või siis jälle ekspordiuuannetega elu ja majanduse paremaks korraldamiseks, siis N. Liidu toetus on suuremalt osalt olnud sõjaline. Moskva annab relvi, instruktoreid nende kasutamiseks ja sõjaliselt seadmete ning üksuste ülesehitamiseks.

Ei ole saladus, et just Moskva relvad töid kommunistlike Indo-Hiinas sellisele edu, et kogu see piirkond on muutmas oma poliitilist iseloomu ja selle juures nii, et Moskvat puhtvormiliselt ei tarvisenud rakendada oma vägesid. Tema esindajaks on olnud Hanoi-režiim, kelle regulaarvad mängivad naabermaades n.n. geriljat.

N. Liit ei ole oma välisesin-dusi kunagi vaadeldud diplomaatiliselt eelpostidena, mistõttu juhtumid, kus need esindused otseselt on kujunenud spionaazhipesadeks, on tavalised. Samal ajal on aga need esindused olnud vahendajaks ka relvasaadetistele, nagu seda selgelt näitas käesoleval aastal toimunud avastus Pakistanis: pealinna Isalambadis avastati vene-sõbraliku Iraagi saatkonnas suur relvaladu — 200 kuulipildujat, tohutult laskemoona, süütepomme jne., kõik "made in USSR", ning 11 tüüha sama päritoluga relvakasti, mille sisu ilmselt oli juba "rahva hulka" läinud. Ja lähemal uurimisel avastati raadio-saatjaid, lähivõitlusrelvi, kilvreid jne., ühesõnaga asju, mida vajavad organiseeruvad sissid.

Nagu selgus, ei tulnud relvad otse Venemaalt, vaid Araabia maade kaudu "diplomaatiliselt pakkidena". Mit-te araablastele endile, vaid nende kaudu Pakistani kommunistlike liikumistele. N. Liit teatavasti toetas ja õhutas Indiat Bangladesh-aktsiooni, mis lõppes Pakistani lagunemisega ja Moskva tugev mõju uues riigis. Eesmärgiks on ka järelejäädud Pakistani tükeldada.

Muldugi ei ole see paljastatud juhtum Moskvale relvadele üksik nähe. Lähis-Ida konfliktis mängivad N. Liidu poolt antud relvad, instruktoreid ja ka sellesse ruumi toodud vene oma laevastik olulist rolli. Araabia maade kaudu on võimalik infiltrreida omakorda mitmesuguseid muid Aafrika ja Aasia riike. Äri-mehevalmuga kommunistid on osanud seejuures siduda relvade saajaid araablasti ka majanduslikult: Egiptus panis oma puuvillatoodangu järgmiseks 20 aastaks Moskvale, õlismaad maksavad õiid ja dollarites.

Vene relvad on mängus Kõrposse-rahutustes, Põhja-Järv verevalmistes, Lõuna-Ameerika arvutustes revolutsioonilistes avaldustes (silm käib asi kommunistliku Kuuba abiga) jne. Moskva relvi vahendavad sageli ka tema satelliidid, m.h. Aseiniinas Eritrea mässulikkusele.

Nagu asjade areng on näidanud, on arengumaad sageli palju tänuilikumad N. Liidule tema "selge abi" eest ja hääletavad temaga ühes UNO-foorumil, vaatamata lääne abistajate kõikidele majanduslikele toetustele ja silmategemistele.

N. Liidu siseajakirjanduses ei tehta militaarlikust hoiakust mingit saladust, kuigi vahetpidamatult kõneldakse rahust. Rõhutatatakse nimelt, et seda rahu on vaja kaitsa. N. Liit on niikaua surmaohus, kui leidub riike, millised ei ole kommunistliku riigikorraga.

Nii siis pühitsetakse lühikeste vahegaade järele "rahu kaitsjate" auks" eri päevi: kord tankistidele, kord mereväele, kord õhujõududele, kord õhutorjale, kord suurtükiväele, kord insenerivägede, kord piirivalvele ja KGB-vägedele. Noorust õpetatakse maast madalalt relvi käsitama eராგанისათვის rivi rivi kuulub igapäevase elu pilti koos kahuritega, raketii-

Mööda sammusid protsessioonis uus kuningas ja kuningliku perekonna liikmed. Pildil kaadunud kuninga tütar, Taani kuninganna Ingrid ja pojatütar printsess Christina, kes praegu täidab riigi esimehe daami kohuseid, nende taga kuninga pojad krahvid Sigvard ja Carl Johan Bernadotte prints Bertiliga keskel (EPL-foto Tarmo Sepp).

Eesti kooliga kuninga matuseprotsessioonil

Kuningas Gustaf Adolfi matusepäeva hommikul oli kuninglik pealinn kõige kaunimas sügiskuldses rüüts kui asusime teele Vanalinna, et koos Eesti Algkooli noortega seista viimase auvalves me kõigi vana armastatud monardi lõplikul teekonnal. Spaleeris seisimise kohaks oli eesti õpilastele koos sõraskooli Storkyrkoskola noortega määratud kitsas Rådhusgränd Ülemkohtu ja Rahandusministertuumi hoonte vahel. Siit oli kõigil väga hea ülevaade kogu matuse aeglaselt liikuvast rongikäigust. Meie noored tegid oma korraliku käitumise ja välimusega me rahvusgrupele igati au.

Kaas kolleegi Tarmo Sepaga saabume Vanalinna koolimaja juba varakult. Siin on juba ees rootsi keele õpetaja Arne Broberg, kooliühataja Uno Juuno, õpetajad Henno Kirikmäe ja Leida Laan. Rootslaste poolel on kohal piirkonna rektor Olof Hammarlund ja rootsi kooli juhataja Knut Lagerstedt. Õpetajad on kõik tumedas riietuses musta lindiga vasakul varrukul. Esimene kogunemine toimub klassiruumis, kus õpilastele väljajagatakse mustad linnid.

Kuulen, et eesti grupis on 14 kuunda klassi õpilast, kes kõik on ka kooli politseis. Nende ametitunnuseks on valge, üle öla käiva rihmaga ehete liikluspõltselise, mida ka sel tähtsal hommikul nihastati poisid kui tõdrudul kannavad.

Spaleeri seisma on valitud järgmised noored: Urvi Aami-sepp, Jaan Andersson, Jaak Arendi, Anne Kalberg, Markus Keiland, John Peter Leesi, Aino Lepik, Harald Lepp, Katrin Meerits, Milvi Metsik, Eva Orusild, Eva Raud, Lena Tomann ja Pia Vähn.

Kuulen härra Juunolt, et mõte kuningas Gustaf Adolfile tema viimisel teekonnal austust avaldada Vanalinna koolide poolt on tulnud eesti kooli poolt.

Siirdume kooli aulasse, keskaegsesse võlvisaali, milline 18. ndal sajandil on olnud siin asunud Svartmanna-kloostri osaks. Siin jagab rootsi noortele energilise punapäine vanem naisõpetaja leinalite ja musti kindaid. Siis koguneme koolihoovi rivisse, rootsi noored leinalooris lippu.

Lühikesel teekonnal mööda Prästgatanit näitab Tarmo Sepp mulle maja kiviseinal kvartali nimetus: "Juno" — päris sümbolne nimetus kui mõtleme Eesti Algkooli väsimatu juha-

tajale, kes eesti õppeasutust pikki aastaid läbi pidanud raskuste ja juhtunud ja nüüd siia lüüsesse valkesse ja ajaloolisse Vanalinna, nli toredasse "omanime-lisse" asupaika, on toonud.

Õpetaja Leida Laan, kes Eesti Algkoolis on ka juba veteran, ütleb, et Vanalinna asumisega on nagu uus tuhin eesti koolile tulnud: "Oleks nagu sõidaksime juba päev Tallinna. Seda tunnet ei saa kirjeldada — nii tore on! Meil tuleb ka järjest klassidesse lapsi juurde ehkki kooli algusest juba mõned nädalad möödas."

Rõddarhustorgetti, kus asub rootsi Rõdteekonna Maja, on auvalves ka sõjaväe ajateenijad oma rohekas-hallides mündrites, püstolkuulipildujad käes ja pikad juuksed lüüsi õhukesse juustevõrku toipitud. Melle määratud seiskukoha vastas asuvad rootsi noored Stureby-koolist. Vaatlen neid ja võrdlen ilme omadega — eesti lapsed ikkagi puhtamalt riides, lühemate juuste ja vaiksema olemisega.

Akendel on ministeeriumi-ametnikke filmikaamerate ja roosikimbudestega, mida hiljem kirstu ette visatakse.

Ümber nurga Vasa-silla poole, kust protsessioon pärast ringkäiku läbi Strömmeni teise kalda meieni peab jõudma, on üllatavalt lippudega ja mõned rootsi nalsorgansatsioonid rahvarietes. Ilm kipub pilve ja viluks minema. Kõhn kõrval seisvalt õpilastel Jaak Arendilt, kas ta ka kuulnub.

Väike pruunisilmne poiss vastab tagasihoidlikult, et ei külmeta, ta on hästi soojalt riides. Lapsed saavad veel viimased juhtnõuad, valgesak tuled võtta ja lipp langetada riigimarssali ilumisel kuni kuninglike kõlalistele jõudumiseni.

Saame veel kolmveerand tundi oodata kui kõlab valvekäsklus, kuulub trummide pöör ja ilmutavki "ümber nurga". Vasa silla poolt kompani ajaloolises mustas mündris, suurte jaan-linnuslagedega ehitud mustade nahksete mütsidega grenadeere, siis kõrgemaid riigiametnikke, kindralid ja admiralid paraadimündreis, kes koos kõigi 90-ne rootsi rügemendi lippudega teevad matuserongi suurejooneliselt värvirikkaks.

Noor kuningas Carl XVI Gustaf sammub väärkalt oma uhkuses admiralimündris, lai helesinine Seraflimeri-ordu pael üle öla,

vaiksel pidulik. Kuulda on vaid sõdurite taktikindlaid samme ja leinatrummide summutatud põrinat. Mõõduvad kuninglikud isikud — Inglise kuninganna printsiaablaasa Philipp admiralimündris, Kreeka ekskuningas Konstantin mustas frakkikonnas, Belgia kuningas Badouin, Hollandi kuninganna Juliana, rootsi kuninga õed-prindsessid leinatloortatud näpudega, peaminister Olof Palme ja välisminister Wickman paljastatud peadega jtt.

Kõige lõpus ratsutab helesinises uhkes kuldkiivritega mündris ihukaitseskaadron ja siis ongi pidulik matuseprotsessioon läbi. Oleks nagu mõõdud mõõdunud terve eposh...

Seisan veel mõne aja rahva-murrus Storkyrka ees ja näen kuidas kaks politseinikku armu-tult minema tirivad ühe välis-maalasest pressifotografi, kellel nähtavasti puudus ametlik luba. Mööda jookseb kaamerakandami all lookas lätlastest rootsi raadio filmifotograaf Ilgars Linde, kes kuulsaks sai Gustaf V matuste ajal oktoobris 1960 tabatud pildi-ga plisprintsist Carl Gustafist, praegusest kuningast, kes nutab ja keda vanasla püüab tõrjeda. Pilt ilmus maailma-ajakirja L'Espe'i kaanepildina. Nüüd on sama fotomees jälle kohal. Valges ülikonnas nutavast lapsest on saanud noor ja väarikas kuningas, kes matab oma tookordset tõrjstjat vanasla.

KARIN

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon Z 84 46

Toimetaja Eekilistuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eekilistuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiri 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 158:-
Termin (4 kuud) kr. 57:-
Kuu kr. 16:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

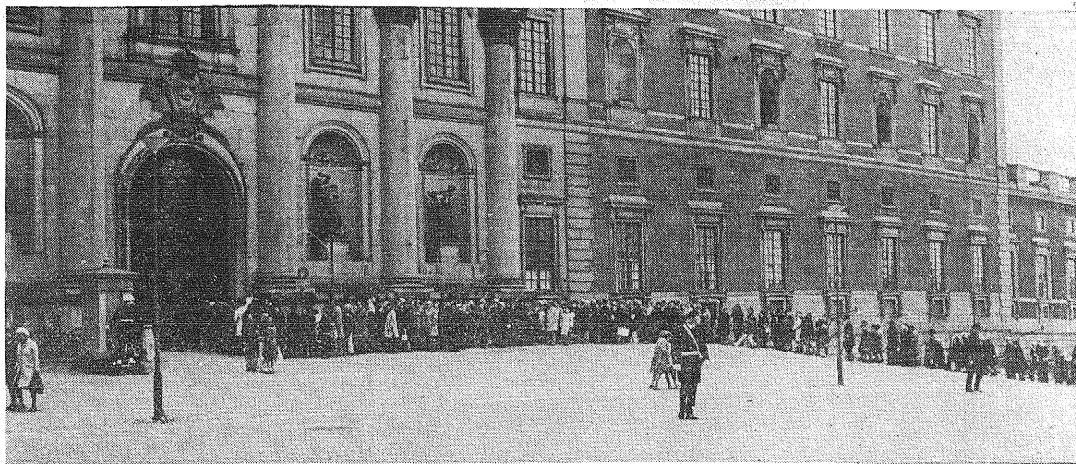
Trükkija: Eekilistuna-Kurirens
Tryckeri AB Eekilistuna 1973

J.O. Lauri haiglasse

Pühapäeva hommikul toimetatil peapiiskop emeritus Johannes Oskar Lauri oma kodust Stockholm-Farstas meeleamrõksetus olekus Stockholm Södersjakuuusetisse, kus ta hiljem tuli meeleamrõksetus, kuid oli takistatud kõnelemast.

Peapiiskop Lauri saab 6. detsembril 82-aastaseks. Peapiiskopliku nõukogu lõpetamise jumalateenistusel Stockholm Jakobikirikus toimus ka palve peapiiskopi J.O. Lauri eest.

KLA

Umbes kuuskümmend tuhat inimest käisid lossikirikus jumalaga jätmas Gustaf VI Adolfiga. Kuninga kirstust möödus vaikne kodanike rida, paljud leinariietes. Pildil leinajate järjekorra lossiesine osa. (Foto Lepper).

Rootsi kuningavahetus Jannseni "Postimehes"

Pragueuse "vahtkonna vahetus" puhul Rootsi kuningakojas meenutame üht teist samalaadset sündmust rohkem kui sada aastat tagasi. Sellest kirjutab J.V. Hannsen temale omasel rahvalikul viisil 1887.a. "Perno Postimehes". Siis oli Rootsi kuningas Oskar I, kes troonile astus 1844. jäänud haigeks ning pannud oma poja asetäitjaks valitsejaks. Poeg Karl XV sai ametlikult kuningaks 1859. Tema järele astus troonile 1872.a. Oskar II, siis 1907.a. meilegi tuntud Gustav V ja 1950.a. Gustav VI Adolf.

Kui praegu sotsialistlik Rootsi valitsus tahab järkjärgult hakata Rootsi kuningakoda üldse likvideerima, siis sada aastat tagasi olid rootslased tõsiselt kuningatraud. Sellest kirjutab ka Jannsen oma ajalehes:

"Monni kord on Rootsi mehed ikka mehed, senna ei alita midagi. Nende see kord ka. Kuid teame, nende hingas on mõnda aega juba halve ja nüüd on omma poega ennese asemele senni kauaks vallitsema pannud. Agga kenneel ni mitne arrulised ohjad ka on, kui ühel rigivallitsejal, sel läheb ka vist ennast koppelut ülesse, kui ühel muudo ühtlabbase inimesel. Sedda moistsid Rootslased ka ärra.

Mis nad teggid? Mis muud, kui tulid ühel päeval kokko ja küsisid ühtteisele ääest: Paljuks anname ommailt poolt jure, et vallitseja lahkeste võiks ellada? Arvasid sedda, arvasid teist, vimaks jäi nou selle peäle seisma: anname 50 tuhat rubla!

Kül kuningas ütles: "Lapsed, polle tarvis, ma annan poiale ommailt ääst". küll kuningas poeg alas taggasi: "Ma saan muidogi läbbi!" — ei aitanud midagi, piddi aga teko pisma, mis heast südamest anti. Need 50 tuhat rubla saab ta igga aasta, senni kui kuningas halge on.

— No mis te arvate Rootsi meestest? Üks rahvas, kes ni hästi hädda alal, kui häll päivil ommailt kuningast truiust kinni peab, on allati kido väärat rahvas ja tunneb isse kelge suuremat headust.

KEISRID JA KUNINGAD
TULID
"KÄPPALÖÖMA"

Samal aastal ja samas "Perno Postimehe" numbris kirjutab

Hannsen ühest maailmapoliitilisest sündmusest:

"Austraallamaalt tullevad sannumud, et nende keiser, kes mele Keisriga hilja aego Weimaris kous oli, ka Prantsusse keisriga Baierimaal Müncheni linnas peab tahtma kokko sada ja käppa lüa. Seält taggasi pöördudes olla tal ka lust Preisi kuningast vatamas käla, kes tannavo sul temma jures käis, aga nüüd tööbevovdis olgab.

Mis ma sest rāgin? — Minna mõtlen: kui suured madevallitsejad sagedaste teine teisel võõruksel käivad ja head sõbrad on, võime ka mele rahhulissem maggada, mida sagedam nad teine teisega käppa lövad, seda arvem näitavad teine teisele mööka, ja selle eest aittummal!"

"Müncheni" linnas käidi ka 1898 a. suurriikide vallitsejate poolt käppa löömas. Ei jäänud suur sõda tulemata. Samuti ei päästnud Jannsenlaegne Käppalöömine Euroopat sõjatulest. 13 aastat hiljem olid Prantsusmaa ja Saksaamaa verises sõjas. (VES/Ajaraatas).

"Väike teadus" Rootsi tehnika- ülikoolides?

Vene-Rootsi teadlastevahetamise kokkuleppe alusel on viimase ajal siinsete ülikoolide juures viibinud teadlasi raudkardina tagant, nende hulgas ka eestlasi. Üks kahest Stockholmis Tehnikaülikoolis töötanud olin Tallinnas poliittehnilise Instituudi dotsend k.t. Jüri Papstel, kes pärast kümnet kuud Rootsis Tallinnas on aranud intervjuu oma muljetest.

Ta ütleb, et aeg Rootsis on olnud kasulik, kuna ta saanud tutvuda rikkaliku kirjandusega ja eeskujuliku arvutustehnikaga ja vahetada mõtteid teaduslike probleemide üle. Sealjuures teab ta aga, et Rootsi tehnikaülikoolides tehakse "väikse teadust", kuna lahendatakse eeskätt firmade pisiprobleeme, kuna "suurt teadust" tehakse suuretegevötte, kel on võimalused paremad uurijatele korralikult maksmiseks.

Papstel märgib, et ülikoolides kaevatakse keskkooli taseme languse üle "väga liberaalse suhtumise pärast" ja mis takistab ka rootsi gümnaasiumõpetajatel pääsemist teistesse Euroopa ülikoolidesse.

Tehnikaülikoolides Rootsis tuleb välja rohkem lõpetajaid kui on kohti, mispärast soovitatavat neil vahepeal minna Hispaaniasse nõudepestjaks, et hispaania keele õppimise kaudu kindlustada kohta ülemereamaades.

Papsteli arvates on Rootsi üliõpilaste keskmine tase madalam teoreetilises osas kui N. Liidus.

**METSAKODU
UUDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

ERN samme Genfis

Julgeolekukonverentsi Genfi tööpäriood algas 18. septembril uues Genfi kongressihoones. Tööle rakendusid 12 komisjoni ja nn. koordineeriv komisjon, kes kogu Genfi perioodi tööd juhib. Genfis asus tööle ca 400 diplomaati ja eksperti, 72 tõlki ja tuhandellikmeeline tehniline personal. Konverentsi tehnilised kulud on ca 1 milj. krooni kuus, mis on jaotatud osavõtjate riikide vahel. Kuna konverentsi töökorra kohaselt kõik otsused peab tegema "ühel häälel", s.o. igal 35 osavõtjal riigil on vetoõigus, siis kujuneb Genfi töösessioon pikaks ja aeglaseks. Ametlikult on arvestatud Genfi läbirääkimiste kestvusena 6 kuud, aga tegelikult arvestatakse see kestvat 1974. a. suveni.

ERN Väliskomisjon ja Balti Komitee koostöös teiste balti kesksete organisatsioonidega Rootsis ja Euroopas on praegu koostamas uut pikemat ülevaadet Genfi jaoks, mis haarab 10-15 komisjonides arutusele tulevat probleemidepunkt. Need materjalid esitatakse Genfi delegatsioonidele hiljem sügisel. Samuti saadetakse Genfi eridelegatsioon. ERN esimees Tõnis Kint, kes Genfi töösessiooni alguses viibis Shveitsis Euroopa Põllumajandusliku kongressil, pidas Bernis läbirääkimisi leedu esindaja dr. Gerutisega aktsioonide koordineerimiseks. Nagu varemgi, informeerib Balti Komitee ja ERN oma aktsioonidest ka teisi eesti ja balti keskusi teistes maades, vaatamata sellele, et rootsipoolsed ettepanekud kogu aktsiooni parameks koordineerimiseks eriti USA ja Kanada keskuste poolt seini niugi palju arvestamist ei ole leidnud.

Pääsesid läände

Okupeeritud kodumaalet külastas Austrias oma öde Leida Kesa abikaasa Augustiga, Austraalias tütart Daniel Toim, Prantsusmaal sugulast Jaano Pitk. Kanadas oli isa juures Tõnis Vilma ja venna juures Jaan Piiiste.

Soomes külastas öde Elfriede Simonson, tütart Eduard Vahur, Ella Johanna ja Voldemar Kutta, sugulast Andres Jaigma.

**SPARBANKERNAS
INTECKNINGS-
AKTIEBOLAG**

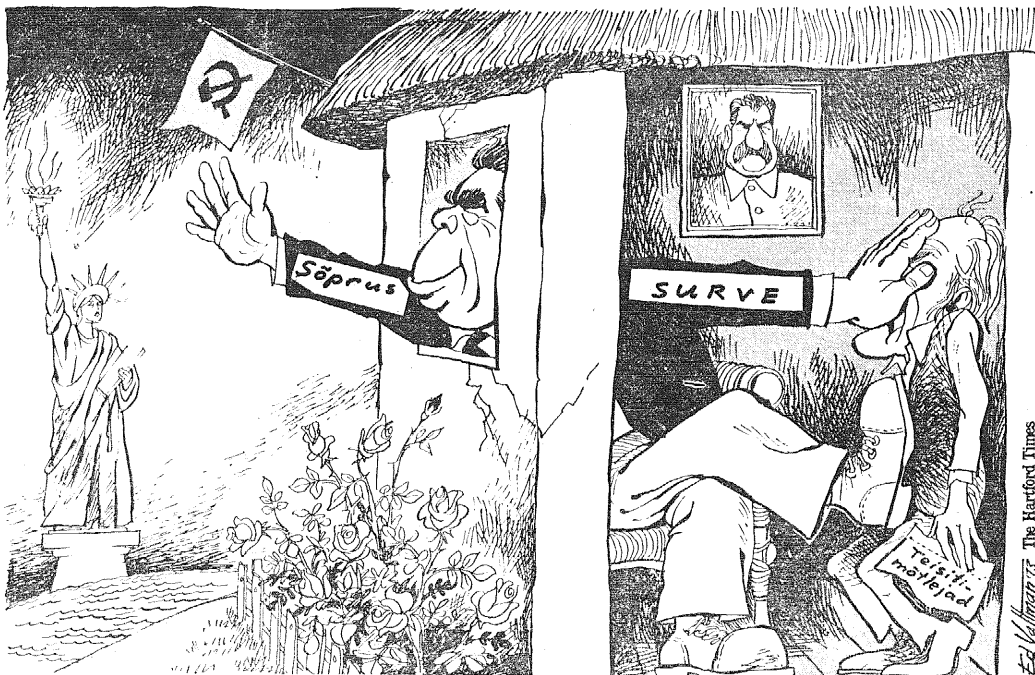
Peter Myndes Backe 12
116 46 Stockholm
Tel. 08/229160

**VÖTAB LAENUSID
reversi vastu,
protsent olenev
laenu kestvusest**

**EMITEERIB
OBLIGATSIOONE**

**LAENAB VÄLJA
ehituskreditiivide
ja laenude kujul
korter-, kontori- ja
ärihoonetes**

ETT SPARBANKSRÖRELSESNAS FÖRETAG

Rootsi erakonnad toetavad idarahvaste vabadusideed

Kuuvahetusel esitas Idaeuroopa põgenike koostöökomitee (Fria Östeuropaska flyktingars samarbetskommitté) rootsi demokraatlikele erakondadele kirjajuttu rida küsimusi, mis on eriti olulised Idaeuroopa põgenikele. Koostöökomitee esimees Aleksander Bedö palus erakonnajuhitelt vastust veel enne valimisi, et Idaeuroopa põgenikest Rootsi kodanikel oleks kergem orienteeruda.

Mõni päev enne valimisi olid kõik vastused erakondadest laekunud, kuid neid ei suudetud neid üldsele avaldada enne kui valimised juba möödas.

Aleksander Bedö esitas koostöökomitee nimel viis küsimust erakondadele:

- 1) Kuidas kavatses teie erakond valitsusseisundisse pääsemisel suhtuda Euroopa julgeoleku ja Ida- ning Lääneeuroopa vahelise pingesuhetesse?
- 2) Kas teie erakond on valitsusseisundis valmis töötama sellisel alusel, et tekiks ulatuslikum ideede ja mõtete vahetus lääne ja ida vahel, ning kas olete valmis nõudma idariikide kodanikele liikumisvabadust üle piiride?
- 3) Kas teie erakond nõuaks valitsusseisundis vene sõjaväelaste tagasitõmbamist Ida-Euroopa riikidest?
- 4) Kas teie erakond aitaks valitsusseisundis kaasa uusisele ja poliitilise rühmuse kõrvaldamisele idariikides – näiteks mõne resolutsiooni näol mis praegust olukorda hukka mõistaks?
- 5) Kas teie erakond oleks valitsusseisundis valmis Genfi konventsiooni määrustele alluma, võimaldades poliitilistele põgenikele varjupaika Rootsis?

Sotsiaaldemokraadid vastasid üldiselt, et Rootsi valitsusel, ei ole olnud suuri võimalusi aktiveerida teiste riikide sisemisi olukordi väljapoole survega mõjutada.

Rootsi valitsus on siiski mitmel korral kriitikat avaldanud Nõuk. Liidu vastu, näiteks Tšehhi okupatsioon puhul ning rühmitte gruppide kohtlemise pärast Nõuk. Venes. Seal tuntakse väga hästi Rootsi seisukohta nendes küsimustes.

Lähinud viie aasta jooksul ei ole Rootsi valitsuse seisukoht Idaeuroopa põgenike suhtes muutunud. Need põgenikud kes

poliitilistel või muu jättamise põhjustel Rootsis varjupaika paluvad, võivad Rootsi jääda samas ulatuses kui varemalt.

Moderaadid vastavad, et poliitiline lõdvenemine Euroopas ei ole seni suutnud vähendada sõjalist pinevust blokkide vahel. Sellises olukorras ei näteks ole Rootsil võimalik kaitsevõrgesid vähendada.

Valitsusseisundis kavatseme energiliselt töötada ulatuslikuma ideede ja mõtete vahetuse saavutamiseks riikide vahel. Tuleb ka nõuda liikumisvabadust idariikide kodanikele.

Meie erakond loodab, et peatselt kõikides Euroopa riikides valitseks demokraatlik riigikord, ning et võraste riikide sõjaväedused teiste riikide territooriumil saaksid viibida vaid selle riigi valitsuse ja rahva vabatahtliku üksmeelse soovil. Rootsi, kui neutraalse riigi võimalused sellise olukorra loomiseks kaasaaitamisel on teatavasti piiratud.

Julgema aga oma võimeid mõõda lubada kaasa aidata riikides Idaeuroopa vabaduse ja demokraatlikku korra saavutamisele. Seda vabadust, mis läänemaailmas valitseb, peame ka nõudma Idaeuroopale.

Kus igane vabadust on rõhutatud, oleme valjust protesteerunud. Ka Idaeuroopa diktaatorlikes riikides osas. Meie kohustuseks on hoolitseda vabaduse du eest, nii resolutsioonide, demonstatsioonide kui muude meeleavaldustega.

Genfi konventsiooni tuleb respektida ja seega ra võimaldada varjupaika põgenikele Rootsis. Valitsusseisundis peame konsekvtselt kaitsma neid inimesi kes Rootsis väljasaatmise puhul riskerivad jätamist oma asukohamaades.

Folkpartiet vastab, et nernad siiani pidevalt toetanud ebaõiguste kõrvaldamiseks Nõuk. Liidus ja teisel ning et partei ka tulevikus valitsusseisundis seda teed jätkab. Terves Euroopas peab valitsema demokraatlik riigikord ja ühevõrdus inimeste vahel, mida meie siin Rootsis peame enesestmõistetavaks. Seega peame ka andma põgenikele varjupaika ning toetama neid küsimustes väga humanitaarselt.

Centerpartiet vastuses loode-

takse Euroopa julgeolekuküsimuse peatselt ja demokraatlikku lahendust. Rootsi peab igati mõjutama julgeolekukonverentsi tulemust selles valmus ning nõudma kõike asjaspepuuduvate rahvaste osavõttu läbirääkimistest. Tuleb arendada ideede ja mõtete vahetust üle piiride ning nõuda reismisvabadust ka idariikide kodanikel. Vaba informatsiooni vahetus riikide vahel peab teoks saama.

Ku na Euroopas esineb nii vene kui ameerika sõjaväedüksusi võõral territooriumil, oleks selliste üksuste väljatõmbamine väga soovitatav. Võimalused Rootsi kaasabiks nendes küsimustes on aga väga küsitavad.

Peame vaid lootma, et läbirääkimised võraste sõjaväedüksuste kohta, mis tuleval sügisel algavad, annavad vastuvõetava tulemuse.

Kõik ühiskondlik töö peab põhjenema isiku mõtte- ja usuvabadusele, sõnaja organiseerimisvabadusele. Rass, nahavärv või usk ei tohi põhjustada erinevusi inimeste väärtustamisel. Inimõlguste deklaratsioonile oleme alla kirjutanud ja meil tuleb ka igati kaitsuda ning nende eest võidelda.

Rahvusvaheliste konventsioonide mürdmisel on väikesel riigil raske karistada kurjateijaid. Kuritegusid tuleb karistada rahvusvahelise koostöö karimides.

Aleksander Bedö kommenteerib erakondade vastuseid järgmiselt: – Kahjuks peame märkima, et Rootsi poliitilised juhid ei toimi tegudes nii nagu nad sõnades tootavad. Riidade vahelt võib aru saada, et neil ei ole suu remat lootust mõjutada elukorda Ida riikides. Idaeuroopa põgenike koostöökomitee nimel pöördun Rootsi demokraatlike erakondade poole palvega, et nad jõuliselt ennast angazheeriks rõhutat rahvaste hüvanguks Idaeuroopas ning väsimatult informeeriks rootsi ühiskonda sealsest olukorrast.

TARMO SEPP

Daisy Taada (n-na Ralend) Ottawa-st viibis külastusreisil Stockholmis.

Ing-Britt Milkvær abilellus Över-Järna kirikus Lars Andersoni.

Laulavad kaasa...

MOSKVA — Kogu N. Liidust on organiseeritud pahameeleavaldusi akadeemik Aleksander Sakhharovi opositsiooniliste avalduste taunimiseks. Ka okupeeritud Eesti peab siin "kaasa laulma".

Izvestija avaldas vastava kirja Eesti Teaduste Akadeemia liikmetelt ja teinistajatelt, kus Sakhharovi süüdistatakse "vaenukampaanias N. Liidu vastu" ja "rahvusvahelise reaktiooni abistamises" — sõnastus on samatavalne kui teisalt tulnud avaldustel.

Kiri lõpetab lootusega, et Sakhharov võtaks revideerimisele oma holaku. Allakirjutajate hulgas on Hans, Krus, Johannes Eichfeld, J. Heil, Joosep Saat, K. Orviku, A. Alumäe, I. Opi, V. Maamägi, G. Naan, K. Rebane, O. Kirret, A. Vassar, O. Eilen, J. Kahk, L. Vaik, Endel Sögel, D. Kaljo, H. Oiglane, H. Aben jne.

Hallek kaunistas T-raudteejaama

30. septembril avatakse Stockholmis uus metrooliin (nr. 15), esimene osa uuest Täby suunas chitatavast liinist. Valminud on etapp kuni tehnikakoolioliin Valhallavägeni, millega Roslagens raudteejaam saab otseühenduse T-bana võrguga.

Järgmine etapp avatakse 1975 ja ulatub Stockholmli ülikoolini

Juhan Liiv sõnas-helis

Eesti Kulturi Koonalae korraldusel toimub pühapäeval 7 okt. kell 17.00 Meidborghuseti suures saalis sõnalis-muusikaline õhtu — "Juhan Liiv sõnas ja helis".

Lulet ja proosat — lühijutte ja dialooge — esitavad: Lensi Römmner, Edmar Kuus, Eilo Rahn, Rein Vellner. Juhan Liivi sõnadele loodud soololaule esitavad Senta Möök-Hallberg, Heivi Klément ja koorlaule segakoorilt — juhatab Harri Klisk.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Karin Luts avab graafikakursuse

Kunstnik Karin Lutsu ateljees algab graafika tehnikate kursust 1. oktoobril. Kursus toimub kord nädalas 3 tundi kestvusega kokku 12 korda. Soovivaldused osavõtuks esitada kirjalikult aadr.: Karin Luts, Wergelands-gatan 10, Bromma (Blackeberg).

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub kesknädalal, 3. oktoobril Eesti Majas algusega kell 19. Kavas on hra A. Grauen'i fotoseeria "Pilte Alaskast ja Põhja Kanadast".

Õhtu referent kes on tunud kaugema-matkajana ja seejuures tugev fotoharrastaja, esitab reisipilte maakera põhjapoolseilt lauskraadide alt. Kõik fotohuvilised kui ka mitte liikmed on teretunud.

STOCKHOLM

Moedemonstratsioon

Esinduse Naisring korraldab pühapäeval, 14. oktoobril kell 13.00 Eesti Majas moedemonstratsiooni muusikalist ettekanne ja kõhviga. Sisepääs kr. 10:-. Piletid saadaval Esinduses Meeri Malmbergilt, Sandhamns-gatan, tel. 67 70 53 või Eesti Majas Irina Augult.

STOCKHOLM

Oktoobri pldu

Eesti Noorte Kunsti-Grupi oktoobri pldu toimub reedel 5. oktoobril tuntud aadressil Grev Turegatan 15 (kolmandal korraldusel) algusega kell 20.00 täpselt.

Kavas on nalja, laulu ning jalgade kerutamist. Pakume ka väikesi suupiste ja karastavaid jooke. Eesti Noor — Tule!

STOCKHOLM

Kunstigrupp

Eesti Noorte Kunsti-Grupp teatuseb sügishooajal iga neljapäev oma ruumides Grev Turegatan 16 kolm treppi.

Meie tegutseme kunstilise loomingu, õpime maailmis ja värvipäetust, käirne koos ka välisemates gruppides ja õpime ühteise andetest kunstilisel alal. Kui oled huvitatud, võta meiega kontakti — juba homme!

Kui on küsimusi, katsume nelle vastata Mark Kierppu vahendusel. Teretulemast.

Frescati. Liin nr. 15 liigub Sättra ja tehnikakooli vahel (jaama nimi Tekniska Högskolan). Vahepealse jaama nimi on "Stadion" ja nagu nimi viitab, asub see staadioni juures. Selle jaama kunstiliseks kujundajaks on eestlasest kunstnik Enno Haller. Jaamaad ei sisalda kahhel-pindu — puhas kaifu on pritsitud betooniseguga ja sellele on kunstnikud maalitud motive, mis on lähedased spordile Staadioni-jaama osas.

Hallek ja ta kolleeg on kasutanud peamiselt siniseid ja rohelsi põhitoone.

SIIT JA SEALT

Johan Haamba, fil.lic. ja senini Domänverketi majandusdirektor Stockholmis on nimetatud Upp-sala koguuni majandusdirektoriks.

Stockholmis kihlusid majandusteade ülläpileded Marika Prituka ja Bengt Kägelus.

Peapiiskoplik nõukogu koos

Peapiiskopliku nõukogu koosolekut osavõtjaid Stockholmis Eesti Majas EELK konsistooriumi kantseleis, kus koosolekud toimusid. Vasakult esir eas Karl Raudsepp, Aleksander Hinnio, Jakob Aunver, Konrad Veem, Jaak Taul, Rudolf

Kiviranna ja Artur Täska. Tagareas seisavad A. Rossman, Karl Laantee, Vello Mänd, Evald Põdra, O. Piirsalu, Leo Anderson ja Voldemar Palm. (Foto Lep-pär)

Peapiiskoplik nõukogu alustas septembril ja kestis kuni püha-oma istungjärku neljapäeval, 20. päevani. Istungjärku juhtlauseks

oli "EELK täna ja homme - muutuge teiseks oma meele uundamise teel". Istungjärku töötulemusest antakse lähemal ajal üksikasjalik kokkuvõtte nii ajakirjanduses kui ka Eesti Ki-riku veergudel.

Peapiiskoplik nõukogu koosneb peapiiskopist, konsistooriumi liikmetest ja kõigist praostidest. Istungjärgust võtsid osa: peapiiskop K. Veem, assessor J. Aunver, ass. A. Hinnio, ass. R. Kiviranna, ass. J. Taul, ass. L. Anderson, V. Palm, ass. A. Täska ja praostidest K. Raudsepp Kanadast. Terviselikel ja muudel põhjustel olid takistatud tulemast konsistooriumi abipresident G. Redl, praostid R. Koolmeister, E. Kiviste ja praosti k.t. M. Waher, kes olid ka saatnud vastavad teated ja tervitused.

Austraaliast oli saatnud praost E. Kiviste ülevaate sealse praostkonna tegevusest. Peapiiskopi poolt kutsutuna olid koosolekule ilmunud ka prof. A. Võobus USA-st, õp. K. Laantee Stockholmist, peapiiskopliku koguduse esimees V. Mänd Stockholmist ja EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi koguduse esimees V. Piirsalu.

Koosolekut juhatas peapiiskop K. Veem, abijuhatajaks valiti assessor J. Aunver, koosoleku sekretäris ja tema abiks valiti A. Rossman ja E. Põdra. Päevakord, mis sisaldas 18 punkti, võeti vastu muutmatul kujul Arutusele tuli ülevaade kiriku seisukohast ja kiriku aktuaalseid päevaküsimusi.

Istungjärku lõppedes toimus konsistooriumi täiskogu koosolek. Istungjärg lõppes Stockholmis Jaakobi kirikus pühapäeval 23. sept. jumalateenistusega, kus jutlustas prof. A. Võobus ja teenisid peapiiskopliku nõukogu vaimulikkud liikmed.

Edmund Valtman, eesti karikatürist ja USA Pulitzeri ajakirjandusauhinna saaja, on üks neljast karikatüristist, kelle karika-tuure USA suurajakiri U.S. News and World Report avaldab seoses elukalliduse tõusu küsimusega USA-s. Enno Kääni (Kaany), med dr. Washingtonist, asus elama Miamisse, avades seal iseseisva praktiks uroloogiina.

Mälestades skulptor Salme Riig-Reimanni

Nagu rändlindude rida sügise- sel taevateel siirdus arvukas hulk väikese eesti kunstnike 40-ate aastate algupoolel laia maailma. Väsinuina ja tüdinud mitme okupatsiooni mõjudest, ilig kaun- kestund sõjast, näljast, plina- mistest otustati leida teed va- basse maailma.

Paljud neist ühinesid sõjapö- genike massidega ja põgenesid kalalaevides ja paatidel Rootsi, tuule ja tuie varju. Sõjapreps- siooni all põles aga tugev vaba- duse ja vabanemise lootus, in- tensiivne rahvuslik endasäilita- mise instinkt.

Mingi imejood lootus või usk toobki hulgaliselt inimesi läbi kõige hädasohtlikumate takistuste üle Läänemere Rootsimaaile. Siin alles avanevad põgenike kaua- valkinud suud läbelaatu, kaotatud ja leitud kaasinimeste kohta.

Mäletan, kuidas meie Siltes, ühel septembrihommikul tühja viljasio pörandal äragates, ootamatult kohtusime Salme Riig-Reimanniga. Sealsamas taipas- me varsti, et meie jalgade all on sõjast puutumatut graniidist maapind, kuhu ei kosta sõjaka- hurite mürin ega püsside paugud.

Peale põgenike laagritest va- banemist avanesid paljudele

Stockholmis töökohad. Salme Riig-Reimann, kuigi hiljuti dip- lomeeritud skulptor, asus tööle Meremuuseumis. Tema loov fantaasia ei suutnud aga kulgi kaua vastu panna ametniku elu- kuse pilratud tööle muuseumis.

Teda võluvad uuesti kauged rannad, noorepõlve sõber Argen- tiinas ja 1946 siirdub ta üle ek- vaatori Argentinasse. Seal jätkab ta kodumaa pooleni jäänud kun- stistilist tegevust skulptorina.

Möödub terve rida viljakaid ja õnnelikke tööaastaid, - avalikke esinemisi suurtel Buenos Airesse kunstinähtustil, kus mitmed tema tööd leiavad tähelepanu ja au- hindamist. Temast on kujunenud figuuride ja portreede raid- kunstnik.

Ta käsitleb mitut liiki puud, marmori, graniiti. Tööruumi tu- leb laenata katuseterrasilt ja kivi rauda all õues "patios". Argentiina kunstielu on vilgas ja vitaalne. Võitlus oma eksistentsi eest vall. Pikkamööda avanevad esinemise võimalused mis ergu- tavad tööd.

Vahetevahel on tal võimalik töötada professor de la Carcova suures ateljees, professori juu- res, kes olevat tuntud balti põge- nike sõbrana. Mõne aja pärast haigestub Salme Riig-Reimanni abikaasa ja sureb.

Skulptori enda tervisel jõud kahaneb. Ratumistöö asemel tu- leb ette võtta terviseparandmise perioode. Sugulaste soovil ja terviselikel põhjusil kolib ta 1969-70 Argentinast Amerikasse, San Franciscoesse, kus ta ühel ilusal septembrikul päeval ühel välja- sõidul, vaikselt sureb.

Salme Riig-Reimanni inspra- tratsiooni allikaks on inimfiguur. Sugestiivse visionäärses fanta- siaga annab ta edasi orgaanilist elu. Portreedes isikute psüühil- list elu. Kujude materjal valik, materjali tunnetus ja käsitus teevad tema tööd inimlikult ela- vaks.

Kurb on kaotada mitmekül- gelt andekat sõpra, kes kord õit- ses nagu roospõõsas kesksuve soojuses.

KARIN LUTS

Salme Riig-Reiman

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Täienduskool

Esikilstuna Eesti Täienduskool kutsus kõiki ümbruskonna eesti noori osa võtma õppetööst, mis hõlmab eesti keelt, ajalugu, maateadust ja laulu. Tänavu toimub tegevus teistes ruumides, sel aastal uues, S:t Eskili koolis, Smedjegatan 3-5, reedeti kl. 17.00, alates reedest 14. sept. Võtame lahkelt vastu ka eel- kooliallisi lapsi, keda rakenda- takse mänguringi tegevusse. Tere tulemast!

GÖTEBORG

Kella-vile-tee

Göteborgi Eesti Maja Klubi korraldusel toimub järjekordne Kella-vile-tee pühapäeval, 21. ok- tobril. Pakutakse vööleibu ja kohvi, ajaviite- ja tantsumusiika, tants. Kõik tere tulemast. Osavõtt 12.-isikut.

STOCKHOLM

Oktoobri pidu

Eesti Noorte Kunsti-Grupi ok- toobri pidu toimub reedel 5. ok-

toobril tuntud aadressil grev Tu- regatan 15 (kolmandal korrusel) algusega kell 20.00 täpselt.

Kavas on nalja, laulu ning jala- keerutamist. Pakume ka väikest suupistet ja karastavaid jooke. Eesti Noor - Tule!

STOCKHOLM

SEO väljasõit

Stockholmi Eesti Osakonna väl- jasõit Vesikjärvele toimub lau- päeval, 29. septembril. Kogune- mine Medborgarplatsi uljula ees kell 9.00 hommikul.

Palume kaasa võtta leivakott kuna klubi tolmikond pakub Veski- järvel ainult kohvi ja teed. Kaa- sasõitjaid palume registreerida Reet Estrale - tel. 715 92 41.

UPPSALA

Ettekandekoosolek

Pühapäeval, 30 sept. toimub Uppsala Eesti Kodu ruumes, Geijersgatan 12 A, ettekandekoosolek algusega kl. 17. V. Kotsar kõneleb teemal "Ülevaade Euroopa jul- gestu- ja koostöökonverentsi tööst". Kohvilaud kaetud. Kõik kaasmaalased on lahkelt tere- tulnud.

OLGE MUGAV!

Kasutage meie majanduslikku ja juriidilist teenindamist!

On Teil aksiaid, obligatsioone või teisi väärtpabereid, siis võite võita aega, suurel määral vaeva ja hoidude asjatuid kahjustusi kui usaldate nende valitsemise meile.

Teie olete alati tere tulnud nii lihtsate kui ka keerukate tehingute puhul.

Pöörduge mõne meie kontori poole või helistage 2460 60. See tasub ennast, ka kulude seisukohast.

STOCKHOLMS SPARBANK

Antikommunistliku liidu maailmakongress Londonis

LONDON - Maailma Anti-Kommunistliku Liidu kongress Londonis 29. aug. - 1. sept. oli algul mõeldud WACL seitsmenda aastakokkutulekuna. Kuna aga mitmed delegatsioonid Aasiast viisakomplikatsioonide ja muude asjaolude tõttu ei saanud Londoni sõita, otsustati organisatoorsed küsimused jätta järgmisel aastal Washingtonis toimuva konverentsi päevakorda. Seda rohkem sai Londoni konverentsi pühenduda aktuaalsete maailmaprobleemide käsitlemisele, WACL Briti osakond oli selleks mobiliseerinud suure arvu Inglismaa, eriti aga ka USA, vastavate alade paremaid eksperte. Konverentsi juhatab WACL Briti osakonna esimees parlamendiliige Geoffrey Stewart-Smith, kes juhatab ka dokumentatsioonikeskust Foreign Affairs Circle ja annab välja ajakirja East-West Digest, mille veergudel pidevalt ka Balti probleemid käsitlemist on leidnud.

WACL Rootsi osakond oli Londonis esindatud arvuka delegatsiooniga. Siia kuulusid esimees Arvo Horm, peasekretär Anders Larsson, Bertil Häggman, Christopher Jolin, toimetaja Adelaide Lemberg, Erik brodin. Delegaatsioone WACL noorteliidu konverentsil olid Carl Holm ja Erlend Högborg.

Inglismaa eestlasi esindasid konverentsil V. Pärtel ja A. Oja-soo. USA-st oli saanud Keskkonkogu esindajana G. Buschmann.

N. LIIT AAVUTAMAS ELEKAALI

Rida ettekandeid käsitles kaasa maailmapildi ühte aktuaalsemat probleemi: N. Liidu üha kasvavat hilislikku relvastumist. Kindral Walter Walker, NATO ülemjuhataja kuni 1972. a. oma temperamentses ettekandes oli lõikavalt realist ja pessimist: USA on suurele osale Lääne avalikkusel tähelepandamatult kaotanud oma tuumrelvade ülekaalu. Uuem N. Liidu tuumrelv SS-9 on 500 korda tugevam kui USA viimane Poseidon MIRV. Kui neid kahte viimast tuumrelva võrrelda, siis Vene oma omab 24.900.000 tonnise löhkejuu ülekaalu.

N. Liidu tuumrelvade ülekaal on isegi fikseerimist leidnud SALT kokkuleppe, millele president Nixon 1972. a. mais Moskvas suurte fanfaaride saatel alla kirjutas, kuskuires keegi lähemalt ei uurinud aga seda, millele ta tegelikult alla kirjutas.

Senine tuumrelvade tasakaal USA-N. Liidu vahel on muutunud nüüd läänele kahjuks. Lääne-Euroopa ja NATO ei oma praegu enam seda automaatset aatomrelvade kaitset, mis senini eksis-

teeris, USA tuumrelvad suudavad praegu kõige rohkem tagasiõõki anda kallaletungi puhul USA-le endale, mitte aga enam tema liitlastele.

Moskva tuumrelvade ülekaal annab N. Liidu juhtidele avarad võimalused nüüd surve avaldamiseks Lääne-Euroopale. Ei tohi unustada, et Moskva peamine ja mõjukam nõuandja praegustes Ida-Lääne läbirääkimistes on sama mees - Greshko - kes saatis vene väed Berliini 1953. a. ja punaarmee tankid Prahasse 1968.

Uued poliitbüroo liikmed Greshko ja Andropov kontrollivad nüüd, et "defente" läbirääkimistel N. Liit kuidagi oma välispoliitilist ofensiivi ja sisepoliitilist kontrolli ei nõrgendaks. Läänes ei ole praegu enam moeks rääkida raudeesiridest, aga see Winston Churchillil poolt loodud mõiste "raudeesiride" ei ole kunagi varem olnud reaalselt, tugevam, ja tehniliselt viimistletum kui just praegu.

See hävitava tulejõuga tõktemüür läbib praegu kogu Euroopat Murmanskist kuni vahe-mereni. Ja nende taga asuvad Moskva armeed, tankiüksused ja tuumrelvad suuremal arvul kui kunagi varem ajaloos. Alganud julgeolekukonverentsi ja Ida-Lääne läbirääkimistega taotleb Moskva viit eesmärki:

1. takistada Euroopa majanduslikku koostööd ja vähendada USA mõju Auroopas, samal ajal püüdes saada otsekontaktide kaudu USA-st abi toiduainete ja tehnoloogia alal,
2. saada suuremat kontrolli Euroopa tootmis-üle,
3. kokkulepetega teha Euroopa majandus olenevaks N. Liidust,
4. suurendada kommunistlike

partide ja nende poolt kontrollitud ametühingute osatähtsust kõigis Euroopa riikides,

5. "soomestada" kogu Euroopa, s.o. saada kontrolliv mõju Euroopa poliitika ja majanduse üle.

Phyllis Schlafly ettekanne "Strateegiline tuumrelvade tasakaal" oli häaks täienduseks kindral Walker'i ettekandele. Phyllis Schlafly on praegu üks populaarsemaid USA strateegiliste küsimuste eksperte ja tema arvukad teosed ja esinemised USA kongressi komisjonides on leidnud laia tähelepanu. Ettekandja rõhutas ms.: Aatomrelvade tasakaal on senini olnud peamine tagatis rahule maailmas, vabadusele Euroopas ja Aasia ruumis. Kui see tasakaal kaob, on kogu maailm hädaohus-tatud.

Euroopa vabadus ei ole kunagi 350.000 USA sõdurist Euroopas, ei ka Aasia julgeolek USA laevastikutest ja tugipunktidest Vaikse ookeani ruumis. See ole-neb ainult tuumrelvade tasakaalu-st. Nixon'i rezhimi ajal, kes oma sisepoliitilistest skandaalide-st nõrka positsiooni püüab hüvitada kokkuleppega Brozhne-viga iga hinna eest, see on tasakaal nüüd kadumas. Moskva 300 uut hilislikku SS-9 aatomraketti võivad praegu hävitada USA ofensiivsed ja defensiivsed aatomrelvad kiiresti ja efektiiv-se-t

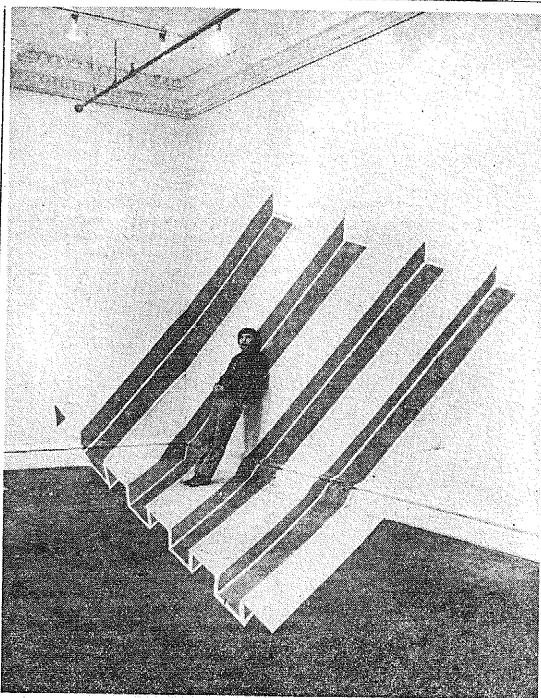
SALT kokkuleppega võib Moskva omada kuni 62 aatomalveelaeva, kuna USA-le on nende arv piiratud 44-le. Nõukogude aatomalveelaevad, mis asuvad USA Ida- ja Läänranniku vetes, võivad USA tööstus- ja aatomkeskused hävitada praegu kiiremini kui USA seda suudab N. Liidu hajutatud ja hoopiski pa-remini kahtlust keskuste osas. N. Liidu sõjalise jõu nõrgaks lüüks on praegu aga terav toiduainete puudus. Ilma toiduainete varude-ta ei saa Moskva armeed ei Hiina piiridel ega ka Läänes mingsuguseid ulatuslikumaid operatsioone alustada.

Brezhnev USA külskõlgu peamine mõte oli neid varusid saada USA-st. Ja see tal ka õnnestus. N. Liit ostis USA-st viija 30 milj. dollari eest. Sellele ka-us aga USA siseturul üldine toiduainete hindade tõus, mis USA tarbijale on juba maksma läinud 1,2 miljoni dollari. Läbirääki-mised on käimas ka väetisainete vabrikute ostmiseks 8 miljoni dollari ja Siberi õligaasi juhtimete ja tehaste finantseerimiseks 10 milj. dollari suuruses. Sellest on tingitud Brezhnev'i suur Nixon'i ja USA sõprus viimastel aastatel.

Toiduainete kriisi kulmineerub kogu maailmas nüüd kiiresti. Siin on USA-i tugevam trump jätku-vates läbirääkimistes ja kokku-lepetes Moskva. Referent aga kahtles, et praegune nõrk admini-stratsioon seda võimalust ta-hab ja oskab efektiivselt kasu-ta-da.

OLUKORD IKESTATUD ALADEL

Selles probleemidesarjas esi-tatud ettekanded olid: Z. W. Bienkowski ülevaade "Ikestatud rahvad ja Ida-Euroopa", läti diplomaat P. Reinhardts rääkis olukorrast Balti riikides. Uuri-miskeskuse Usk ja Kommunism direktor Michael Bourdeaux kõ-nes "Üslikke tagaküsimusi N. Liidus". Leonid Vladimirov, kes viibnud üle 5 aasta vene sunni-töölaagrites, andis ülevaate kin-

New Yorgis avati Warren-Bendeck Gallerys eestlastes kunstnikku Hardu Keeki kunstinäitus. Keck on ühe Rhode Islandi kunstikooli assistentprofessor, kes on esinenud mitmel pool USA-s moodsa voolu esindajana. Mõõdunud aasta suvel oli tal näitus ka Roomas. Seekordsel näitusel on ta maalid maalitud otse seinale ja pörandale, jättes nii kolme-dimensioonilise mulje, nagu ülaloleval pildil. Kunstnik on sündinud 1940 Tallinnas. Kunstnik seisab pildil "oma loomingu keskel".

nipeetute olukorrast Nõukogude "vaimuhaiglates". Seda täien-dasid alulaadsed filmitud intervjuud vastupanuliikumise juhtidega ja kirikute esindajate-ga, mis tehtud N. Liidus ja lääne toimetatud.

Konverentsil antud informat-sioonidest selgus, et sisesurve kogu N. Liidus üha suureneb, pa-ljud vastupanuliikumise rakud on paljastatud ja likvideeritud. Mida rohkem Läänes ja Genfis räägitakse avarduvatest kontak-tidest N. Liiduga, seda rohkem on Moskva suurendamas oma kon-trolli, et kõik need kontaktivo-rmid, milles ka kokku leppida võidakse, toimuksid Moskva range kontrolli all ja juhtimisel.

Konverentsil andis ülevaated Aasia probleemidest Lõuna-Lõuna-Vietnami endine välismi-nister Tran van do, prof. David Rowe rääkis Nixon'i Hiina poliit-ikast. Seniavaldamata fakte ja informatsioone Hiina narkooti-kaubandusest esitas nende küsimuste üks paremaid eksperte, dr. A.H. Stanton Candin USA-st. Lääne üldisema taktika ja po-liitika kohta esitasid ülevaated prof. Stefan Possony USA-st, Suzanne Labin Prantsusmaalt ja Jan Gregt Inglismaalt.

Konverents lõppes suure mas-skokkutulekuga laupäeva 1. sept. õhtul Central Hall'is Westminsteris.

Free Europe sai raha

Senat kinnitas riigieelarve korras raha määramise Free Europe ja Radio Liberty saadete jatkamiseks, milleks anti üle 50 miljoni dollari. Poolthääli oli 70, vastu 12 häält, hoolimata sellest, et Senati välisuhete komitee esimees Fulbright tegi propa-gandat nende raadiote vastu, nimetades neid "külmade sõja jännusteks".

Raha määramise toetamiseks korraldas Eesti Rahvuskomitee jälle kirjade saatmise senaatori-tele, milleks republiikanide partei esimees George H. Bush kirjaga ka Rahvuskomitee poole pöördus. Kirju organiseerisid ka läti ja leedu keskorganisatsioonid.

ter is, kus esinesid ka eesti, läti, leedu ja poola rahvatantsu-trupid ja ansamblid.

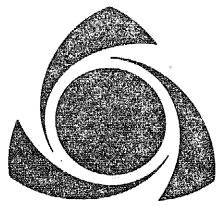
Konverentsi raamides toimus rida vastuvõttusid, külastati Stewart-Smith'i dokumentat-siooni ja informatsioonikeskust Richmondis ja veedeti õhtu aja-loolisess Hatfield lossis marklis Salisbury Kullisena. Konve-rentivil osutati ikstatud rahvate erilist tähelepanu. Osavõ-tave maade lippude hulgas lehvib ka eesti lipp.

EUROOPA VABADU- SNÕUKOGU JUUBEL

WACL konverentsidele eel-neud päevadel toimus Londonis veel kaks suurt kokkutulekut: Euroopa Vabadussnõukogu (EFC) konverents ja ABN 30. a. tegevust tähistav juubelkoku-tulek. Need toimusid Bonington hotellis 4 päeva kestel. Euroopa Vabadussnõukogu senine esimees taanlane Ole Björn Kraft teatas oma tagasiastumisest tervisekil-p põhjustel ja kõrge vanaduse tõ-tu. Uue esimehe kandidaadina esitati briti Vabadusliidu esimees Don Martin, kelle lõplik valimine toimus hiljem liidu nõukogu poolt.

Osavõtt Vabadusliidu ja ABN juubelkonverentsist oli väga arvukas. Ukrainalased on Inglis-maal hästi organiseeritud ja nende organisatsioonid olid eriti rohkemvõimelised esindatud. De-legatsioonid olid saanud ka USA-st, Austraaliast, Lõuna-Ameerikast ja pea kõigist Euroopas riikidest. Eesti esindajateks Root-sist olid neli kokkutulekutel Arvo Horm, adelaide Lemberg ja ERN esindaja Inglismaal Einar Sanden. Konverentsidest võtsid osa ka Inglismaa Eestlaste Ühisgoss esindajad. ERN esimehe Tõnis Kinti poolt saadetud kirjalikud tervitused kanti ette.

28. augustil toimus Trafalgar Squarel suur masskokkutulek, millest osa võttis üle 4000 isiku. Eestlaste nimel esines tervitus-sõnavõttega toimetaja A. Lem-berg Rootsis, Rootsi organisat-sioonide nimel kõneles Christo-pher Jolin. Kohale olid sõitnud eesti, läti ja leedu rahvusgrup-pide esindused lippudega väl-jaspool Londonit asuvatest kes-kustest.

Skandinaviska Enskilda
Banken

Zarah Leander — kustumatu täht Euroopa estradaidel

Alles hiljuti oli paljudel stockholmlastel võimalus kaasa elada Zarah Leanderi esinemiserõõmust pakatavale esinemisele siinse Kontsertmaja väljakuuendatud suures saalis enne pikemat lahkumisturneed välismaal. Nimetatud kontsertris, mis kestab 90 päeva ja teda viib 80-nesse eripaika, kasaarvatud mitmed Lääne-Euroopa meed, Kanada, Põhja- ja Lõuna-Ameerika, lõpeb alles tuleva aastamärtsis. Esimene tööline triumf oli tal juba Kölnis.

Siis saab kuulua "maailma madalaima häälega" naislaulu, filmitäht ja revüüprimadonna 67 aastat vanaks ja läheb omal soovil pensionile. "Saatan ennast ometi kord välja magada," ütles ta lavalt oma silmas valmivastusele aplodeerivale publikule. Kuigi seda keegi hästi veel ei usu, näib et punapäise Zarah otsus lavalt lahkuda nüüd on lõplik.

Tuntud ja populaarne on ja oli ta mellegi, kuna ta ballettidesse alati on hästi suhtunud — eriti saatusraskel põgenemise sügisel 1944. Vanemale ja keskmisele sugupõlvale on ta jätnud häid ja heigeld mälestusi muudu nii püüdnud valikuga sõjaaja meelelahutustest.

Ühes rootsi ajalehe intervjuus, mis toimus tema lüüas Lööb mõisas, asukohaga Norrköpingi lähedal otse Läänemere ääres, kaebas Zarah kurvameelselt, et kõik tema sugupõlve teatritrilmised siit ilmselt juba on lahkunud. Kui poleks temal poega ja tütar ning kaheksa lapselast, oleks Zarah Leanderi ja ta kolmanda abikaasa — soome-rootsi päritoluga kapellmeisteri Arne Hülphersi — suved väga üksildased...

Lahkumine või mitte lahkumine — aga viimane kontsert siin kujunes suureks eduks ja elavaks vanade tuntud Zarah-laulude kavalakaadiks, milles ei puudunud tema omapäraselt moduleeritud

"Vilja-Lied" Fr. Lehari operetist "Lõbus lesk", populaarsed filmimeloodiad, nagu "Ma seisan vihma käes..." ja "Tuul jutustas mulle ühe laulu...", Rootsis nii

Filmitäht Zarah 30-ndatest aastatest filmis "Smirrebane".

kuulus "Kilklide laul", aga ka mõni humoristlik pala, nagu tünni-abelumehed pihla kätt "Herr Abel", kusjuures lauljatar kelmikalt flirtis oma klaverisaatjast abikaasaga.

Zarah ülimalt selget diktsiooni ilmutas tema peenelt ja hellas pianissimo edasi antud Beate-site "Yesterday", mis eriti valmistas publiku hulgas ka klaverisaatjast abikaasaga.

Aga primadonna oli laval oma täies hiilguses. Ei siin puudunud suled ega silleridavad liitrid tuletetel, mida ta jõudis vahetada neli korda. Kõige kaunim oli lihtsalkelise kuldbrokaadist õhtumantel veidi tumedama varjundiga samast materjalist sügavalt dekolteeritud õhtukleidi peal.

Oma esinemisel kannab Zarah nüüd kõrgelt lokkist punast parukat. Eraelus on tema "punapea" hoopis tagasihoidlikuma frisuuriga. Ta ütles alles äsja ajakirjanusele, et vihkab oma lavarietust ja proove. Aga niipea kui süttib rambivalgus teeb ta kõik oma publiku heaks. "Publik tuleb, et mind näha laulus laul-risäras," ütles ta.

Ometi oskab ta ennast kohan-dada miljöle. Pärast Stockholm-i lahkumiskontserti, mille ta lõpetas mitme lisapala ja päris värskelt kirjutatud lahkumislauluga, oli tal mõni päev hiljem lihtsas ennelõunakeldis esmakordselt elus esinemine ühes vanglas Norrköpingis. Seal sai ta val-mistatud kuulajate poolt vangide poolt valmistatud kuju — "Vang-la-Oscari".

Loomulikult ei ole Zarah pikk revüü-näitleja, estrada artisti ja filmistaari karjäär läinud ilma tõusu ja mõonadeta. Karistatdi hinnakinnisvarede maakleri Anders Hedbergi ainus tütar — "minu isa kaalus vahete-vahel

140 kilo ja oli kui armas suur jõehobune" — naerdi oma nelja venna poolt armetult välja kui ta noore tütarlapsena avaldas soovi saada näitlejaks! "Sa oled ju nii inetu!"

Ometi ei takistanud teda tema teatritriline inetus hiljem juba abielunaise seisuses ja kahe valkelapse emana alustamast karjääri legendaarsete rootsi revüükuningate Ernst Rolfi ja hiljem Karl Gerhardi juures.

Mida Zarah'e Rootsis pikki aastaid pärast sõja lõppu pahaks pandi ja ikka veel meelde tuletatakse oli tema filmitähe hiligeaeg Hitleri Saksamaal. "Mispärast küsitakse alati mind kui on tegemist natsilajaga ja saksa filmidega!" pahandas Zarah mõni aasta tagasi saksa filmiühingu UFA, mis oli ka tema tööandja, 50-nea juubeli puhul.

Minu töökoht juhtus olema Saksamaal, see oli kõik. Nii mitmeid teisi rootsi filmistaare on Berliinis töötanud... Ma polnud kunagi poliitiliselt huvitatud tol ajal. Olin artist." Et ta sageli ninanipsu tegi Goebbelsile ja teistele natsi-suurustele ning Göringi abiga päästis juute ja ka oma kaasmaalasi, sellest suurt midagi ei räägita...

"Ka praegu on Lääne-Saksa-maa minu suurim tööturg. Ni-metage mulle mõnda teist rootsi artisti, kes sinna ei tahaks esinema minna juba tasu pärast?" Tegelikult ei esinenud Zarah mitte ühekski natside propaganda filmis, kui vast välja arvata "Die grosse Liebe". Seal mängis ta lendur-ohvitseri naist ja laulis "Davon geht die Welt nicht un-ter" saali täie haavatud sõdurite-le.

Pealintril oli ikkagi ainult armastus ning lauljataril kõh-kelmine oma karjääri ja abielu-naise kohustuste vahel, ainult et armastatu kandis lennuvää-vorni...

Kuna Zarah eriti fotogeeni-liseks osutus vanaaegsetes ro-mantilistes tualettides ja mil-jöödes, olid tema filmid peami-sest romantilisentsimmentaalset laadi. Nende väärtust ja menu tänapäeva publiku hulgas on raske märgatella, sest naid filme pole Rootsis enam näidatud. Aga mäletan sõjaväel 1941. Berliinis kui ootasime Zarah Leanderi Ma-ria Stuarti filmi "Kuninganna süda" kui ahvatlevat suursünd-must. Jah, tollal pakkus rootsi staar ilu, romantikat ja unustust pommitusööde ja kehva toiduga argielus nii noortele kui vanade-le.

Oma filmides on Zarah mee-leolaulude kõrval pakkunud ka aildulaute tuntud ooperiaariad, nagu Orfeuse kaebelaulu W. Glucki operist "Orfeus ja Eu-rydyke" traagilises filmis "Ko-du".

Praegune Zarah Leander vallutab oma isiksusega ja tempera-mendiga. Pilt tema lahkumiskontserdilt Stockholmis. Saatjaks on ta abikaasa Arne Hülper.

Zarah Lenaderi pärast sõja saksa filmid, peamiselt ülepungatunud kriminaal-draamad või poliitilised seikluslood, nagu "Sinine õõliblik" või "Cuba Ca-bana" ei ole saavutanda menu, küll aga tema esinimised mitmes n.n. "musicalis" Viinis ja Ham-burgis. Kokku on ta vantanud 19 filmi ja heliplaadile launud 21-es palat. Ta on kokku mänginud 21-es revüüs, operetis ja musicalis.

Rootsi näitlejatest on Zarah ka üks kindlaimad antikommunist-liku holakuga isiksusi. Tal on juba nelipõlvest saadik hea kon-takt balletistega, mil ta 17-nea-aastasena pooliteist aastat veetis Rilas Rootsi põllumajanduse atashée Vladimir Silferhelmi perekonnas, kelle abikaasa väga tiivustas noore Zarah laulu-ja teatrihuvi. Balti põgenike saabumist saatusraskel sügisel 1944 on filmistaar ilmekalt kir-jeldanud oma mõõdund sügisel ilmunud mälestuste raamatus. "Nad tulid koidikul lahtistes paatides. Oo pimeduskardinate varjus olid nad sõõnud üle "rahu mere" — Läänemere.

Jõudes rootsi skäärisedes voi-sid nad kergendatult hinge tõmmata, kinni siduda oma käd, mis aruudest löhki hõõrutud kuni palja lihni... Neid tuli tuhan-deid noid aastail Balti riikidest, kõik noid oli nakatatud venchi-r-must, tauidist, mis mürgistanud Läänemerd läbi seitsme aasta-sajandi ja mis teinud hulga suu-remat kahju kui käesoleva sa-jandi vee roojastamine kokku...

"Viimasel oli Lööb inimestest kurbseis mõis. Kõige rohkem oli neid siis kui minu katusse all kor-raaga elas oma kaheksakümne-d hinge, mehi, naisi, lapsi... Pä-rast rahu sõlmimist siirdusid pa-ljud edasi, ikka kaugemale lääne

poole, kõige meelsamini Valkse ookeani kaldani välja. Kauge-male ei saanud nad oma vene-hirmu eest enam põgeneda...

Zarah Leanderi üks lemmik-partner, omal ajal tuntud saksa karakternäitleja Heinrich George, suri näljasurma vene sõja-vangi-laagris mitu aastat pärast sõda. "Mispärast ei räägita sel-lest?" on ta otsekohelel küsinud ühes TV-intervjuus.

KARIN SAARSEN

Oxford ei muutnud...

LONDON — Inglise kõrgem ko-hus jättis rahuldama 67-aastase juudi ärimehe Marcus Shloimovitz'i neli aastat kestnud kohtu-protsessi.

Shloimovitz nimelt tahtis koh-tuotsuse põhjal Oxfordi õigekeel-se sõnaraamatust välja visata difinitisiooni juutide kohta: "ahne väljapressija". Kaebaja leidis et niisugune difinitisioon on solvav kogu juudi rahvale. Oxford English Dictionary väljaandja Cla-rendon Press ei tee oma sõnasti-kuses mingit muudatust.

Margaretha ja Rein Kaarme-le Solleiteas sündis poeg.

Helga ja Oskar Pärn Göteborgis viibivad külastusreisil USA-s, kus elab nende poeg Kajlo Pärn. Viimane peab talu Ohio osariigis Lichtfeldis.

Albert Oamer, arhitekt Wash-ingtonist USA-s kes varem elas Stockholmis, sõitis koos abikaasa tütre ja pojaaga Euroopareisile, mille raames külastatakse ka Stockholm.

Iraan läks Vietnami

TEHERAN — Kanada osa Viet-nami vaherahukomisjonis võitis teatavasti üle Iraani, kelle sõjalli-ne võimsus ühendriikidest saad-moodatsate relvade tulemusena pidevalt kasvab.

Iraani shahh on avaldanud arv-amist, et Iraan ei ole enam väike tähtsusetu Kesk-ida riik vaid temaga arvestatakse juba maail-mapoliitika raamides. Iraani sõ-jalisse võimsuse kasvamine lähendab teda ka Hiinaga, kes näeb Iraanis oma liitlast N. Liidu mõ-juvõimu pidurdamiseks Kesk-Aa-sias.

15-aastane uppus USA-s

MINNEAPOLIS (VES) — Traagilises õnnetuses kaotas Minneapolisse kaksiklõnnas St. Paulis oma 15-aastase poja Eriku arhitektipaar V. Michel-son.

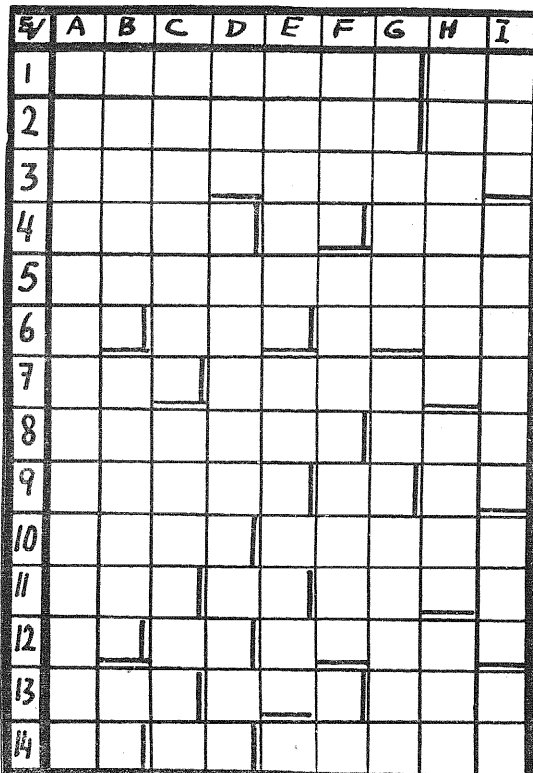
Viimane oli läinud end jahu-tama ujumiseiga lähedalasuvas basseinis. Teistele märkamatu oli ta põhja vajunud teadmatal põhjusel. Kui kadumist märgati, toodi nooruk veest välja. Sõda-metegevust õnnetus käiku saa-da, kuid meelemerkustest jät-ku, ilmselt oli aju kahjustada saanud hapnikupuudusest. Mõne tunni pärast järgnes surm.

SPARBANKERNAS BANK AB

Stockholm

hoiupankade majanduslik keskorganisatsioon

Ristsõna 31

Paremale: 1-A teostaja, toime- ja 1-H kaassõna 2-A osariik Nõukogude Liidus 2-H argoon 3-A näitekirjanik 4-A haljendav ala kõrbes 4-A varajane valgus (om. kääne) 4-G saksakeelne artikkel 5-A keerdkäik (om. kääne) 6-A ühendatud Rahvad (ametl. lüh. roots.k.) 6-C ilmakaar 6-F paremad, võrratud 7-A tänav ladv. 6-C ilmakaar 6-F paremad, võrratud 7-A tänav ladv. 7-D naise nimi 8-A paigal, kohal 8-G lind 9-A teatud liiki tekstiil 9-F hisp. artikkel 9-H raadium 10-A emane siga 10-E kehv (om. kääne, murdes) 11-A sametähalega USA meeslaulja King Cole'i esinimi. (+) 11-D hoov, maja esine 11-F ahelapool 12-A tema 12-C prants. kirjanik nimetähed (1862–1923)

12-E Hiina kaalulühik (om. kääne) 13 noor kasv 13-D vesi (prants. k.) 13-G kaubamaja Stockholmis 14-E eitus ingl.k. 14-C Rootsi Ringhääling (ametl. lüh.) 14-E ehitusmaterjal metallist.

Alla: A-1 kuni 14-E par. kuulsaim tummfilmiaegne ja ka hilsem esimene armastaja (eesnime perekonnanimi) B-1 kinolinda C-1 riik lahis-Idas D-1 tuli (saksa k.) E-1 Paavsti kroon F-1 on kreeka k., tarvitakse võõrsõnade eessilbina G-1 rauast H-1 silumad, krobelsed I-1 kartlik D-4 armas seltsimees, kamraad I-4 eesti luuletaja (+) F-5 igatsema B-7 sünninimäe E-7 tuleta meelde G-7 ämm C-8 grammatikaline mõiste H-8 väike õõs, auguke I-10 ese H-12 naise nimi Piibliist B-13 noot F-13 paik Piibliist I-13 astatiin.

--- --

Lahendus 30:

"Vaesed amid.."

BONN (VES) – USA armee sõdurid Saksamaal on kaotanud oma "rikka onu" tõmbejuu. Nagu kirjutab ajakiri "Stern", vaata- vad nüüd saksalased dollarikursi languse tõttu "vaseks jäänud" amisuuritelte niisama üllat alla, nagu vaatasid ameerika sõdurid 1945.a. kerjavatele ja koonisid korjavatele sakslastele.

Sajad ameerika sõjaväelased on juba oma naised Saksamaal Ameerikasse tagasi saatnud, kuna naise üllapidamine Saksa- maal läheb liiga kalliks. Pere- konnakeritised loobuvad eriti passiivset neegrist ami-sõdurid, sest sõduripalkaga, mis on 200 dollarit kuus, ei ole võimalik Saksamaal enam erakortit pi- dada. Tegevust on hakatanud lõpe- tama ka spetsiaalselt amidele loodud lõbustuskohad. Hanaul "Thüringer Hof" (või "Ami- Wirt"), nagu seda rahvasuus kut- suti) sulges äsja ukseid. Ühes Würtembergi linnakeses oli ami- kõrtsis alataas tegevuses 20 baa- ridaami. Nendest on nüüd alles jäänud vaid üks. Mitmed "ami- kõrtsid" püüavad üle minna saks- sa kunded teenindamiseks, muutes menüüd ja ettekandeid.

Paremale: 1-A Padaemend 2-A Efendi 2-G kai 3-A lelu 3-E igand 4-A Grums 4-F rale 5-A üi 5-C I.E. 5-E te 5-G see 6-A LSD 6-D eakate 7-A iterativ 8-A nea 8-D Platon 9-A Noa 9-D ANA 9-G ao 9-I a 10-A palve 10-F napp 11-A ase 11-D lai 11-G Lia 12-A geko 12-E lai 12-H a.k. 13-A Ats 13-D vulama 14-A raha 14-E sasis.

Alla: A-1 Pelgulin B-1 aferist C-1 D D-1 A E-1 E f-1 M g-1 A H-1 N-1 I D C-2 eluideal D-2 number E-2 distaalne F-2 igrek G-2 kaasa H-2 Ani I-2 idee H-5 Etioopia I-6 EV F-7 Taani G-7 itaalia B-8 eo D-8 Pavlova I-8 napakas A-10 pagar B-10 aseta C-11 eks? E-11 alus F-12 ala H-13 ml.

Eesti Päevade albumiasjas

Paljude järeleilmiste peale ÜEP – 72 albumi asjus teatame, et kõik tellimused täidetaks otse Kanadast. Albumikomisjonil esimese herra Henn Maeste teat- tas omas kirjas 23. aug. s.a., et ÜEP-72 albumite välja saatmist Rootsi alustatakse kohe ja need peaksid lähemal päevil kohale jõudma.

Eesti Kultuuri Koondise büroo

A. Herodes 70-aastane

1. oktoobril Halmstadis dr. med. vet. Arthur Herodes üle 75 aastapiiri.

Tema on veeli üheks neist vä- hestest järeljäänust, kes oli tegelikult kaasa Eesti Vaba- riigi rajamisel oli see siis Tal- linna koolilõplaste organisee- rimisel Kaitseleiti, kolmandal laiaroopalisel soomusrongil Eesti Vabadussõjas või erioh- vitserina mereväe staabis, kuhu teda määrati tema erilise kee- leoskuse tõttu.

Ülikooli ajal oli ta muu seas ka "neegripoiskis" ajaleht Kaja toimetuses. Peale Tartu Üli- kooli loomaarsti teaduskonna lõpetamist kutsus sõjaminister tema jälle sõjaväkke lektori- ks ja vet. arstiks Sõjaväe Ühendatud Õppeasutistesse. Siit kommandeeriti ta Prant- susmaale "Ecole Nationale Vé- térinaire d'Alfort", kus valmis tema doktori väitekirja, mille kaitsmise järele sai dr. med. vet. kraadi.

Edasi viibis erihariduse ot- starbel Saumuris "Ecole de Cavallerie et d'application d'artillerie de Saumur" ja lõ- pukes staazil Prantsuse XI Kū- rassiiride rügemendis. Saabu- nud tagasi kodumaale määrati ta Sõjaväe Ühendatud Õppe- asutiste kõrval veel Tallinna garnisoni ja III diviisi ar- stiks ning Sõjamineisterumi Varustusvalituse veterinaäro- sakonna ülem kolonel Peeter Ruusi asetäitjaks. Need teeni- stuskohad vastasid koloneli astmele.

1931 kommandeeriti A.H. Põllutööstamineerumi sel- leaegse Loomatervishoju osa- konna inspektoriks jäädes aga edasi Sõjaväe Ühendatud Õpe- asutistesse koosseisu. 1938 puh- kes Lõuna-Prantsusmaal väga akuutne suu- ja sõrataud, mis levis kiiresti üle kogu Euroopa ja tekitas suuri kahjusid looma- pidamises.

Ei Eestit kaitsta selle taudi eest määrati A.H. vabariigi va- litseuse poolt selle tõrje korral- dajaks ja anti temale sellers kaunis suures volitused. No- vembris ja detsembris 1938 oli see taud levinud üle Euroopa ja ka Eesti lähemad naabrid Lät, Leedu ja Skandinaaviamaad olid infekteeritud.

Tänu A.H. vastuabiinõudele ja Eesti vet. arstikonna tublidusele jäi Eesti üksipäini taudist puu- tumata ning vabaks kuni selle raugemiseni. Vabariigi Valit- sus ja President hindasid seda edu sellega, et Põllutööstamine- terumi Veterinaarosakond nimetati Veterinaarvalituseks (hiljem talituseks) ja A.H. ase- direktoriks, kusjuures tema peale pandi vet. personali kut- setegevuse korraldus ja järel- valve ning erihariduse täien- damine ja loomade ja looma- saaduste impordi-eksporti ala.

A.H. ennast hindas President Valge Tähe III klassi teenete- määrga. Olles juba varem Rahvusva- helise Taudiditöde Ameti (Offi- ce International des Epizooties) presidendil prof. Edgar Lec- lairne poolt kutsutud osavõit- ma Ameti tööst, tekkisid A.H. soojad suhted peaaegu kõigi veterinaarvalituse juhtidega Euroopas, mis aitasid korduvalt lahendada loomasaaduste ek- sporti ja muid vet.alalisi kü- simusi väljaspool igasugusi piiralaalsusi.

Kuna Eesti oli ainuke Balti- riikidest, kes oli kaastegev rahvusvahelistes vet.ala küsi- mustes siis palusid Lät ja Lee- du A.H. silmaspidada ka nende huvisid. Peatselt tulid A.H. ka

ALFRED KÄÄRIK

Genfis nurjub?

BONN (VES) – Bonni meeleo- ludest N. Vene suhtes kirjutab ameerika korrespondent D.R. Francis, et seoses sündmustega N. Venes peetakse Bonnis Eu- roopa julgeolekukonverental Genfis juba ette nurjunuks.

Lääne-Saksamaal, kuid ka mujal Euroopas on meeleolud N. Vene suhtes drastiliselt muutu- nud. Kõik see on teataval määral mõjunud ka Lääne-Saksa deten- tele idabloki riikidega. Võimalik, et sellega seoses toimus ka Lää- ne-Saksa kantsleri Brandti loo- bumine Praha-külaskäigust.

Leedi Gedimnase ja Läti Kol- metähe III klassi ordenid. Ok- toobris 1938 kutsus Rootsi Vete- rinärläkäreforening (hiljem Svergies Veterinärförbund) A.H. oma aulikkemeks.

Kõige selle tegevuse kõrval oli A.H. samaaegselt Kaitselii- du Veterinaarpealikuks ja Tar- tu Ülikooli õppejõuks.

Eesti vet.arstikonnale oli A.H. sõjaväeline käitumine algses vööras ja ebameeldiv, kuid pä- rastised aastad oma tulemus- tega kaotasid vastolud ning Eesti vet.pere hindas A.H. sõ- naka ülemusena. Ta oli nõudlik, kuid kaitses selle juures omale aluvaid kuni äärmise võima- lusi.

A.H. siirdus Rootsi enne Eesti okupeerimist Sovjetit poole. Siin määrati ta algses vet.arsti k.t. Sjöbosse ja hiljem Länsveteri- nari abiks Göteborgi, kus ta kutsuti 1940 telegrafi teel kiire- korras Stockholm ning määrati Statens Veterinärbakteriolo- giska Laboratorium (praeguse S.V.A.) seerumi osakonda sa- ades ülesandeks valmistada maale tarvisimeivaid seeru- meid ja vaktsiine, kuna nende import Itaaliast, Saksast ja mujalt oli lõppenud sõja tõttu.

Kui 1944 saabus Eestist Rootsi põgenikke mitmelt alalt ja kut- selt, sai terve hulk Eesti ohvit- sere, vetarste, agronome ja muid esialgselt tegevust A.H. laboratooriumis. See oli ütle- mata suureks abiks ja loobu- seks normaalse eluga kontakti kaotanud inimestele. Nägin ka ise kui suureks paus A.H. kir- javahetus neil päevil temale tuntud ja tundmatu põgenikke- le, kes palusid abi perekonna- liikmete otsimisel, kuna neid saabus eripaatidel erikohta- desse. A.H. oli niivõrd tuntud juba kodumaalt, et sealt tulejad teadsid valida teda abistamise keskpunktiks.

Sügisepäevad lühenevad jõudsasti ja põikese käik läheb üha madalamaks. Nii lühene- vad ka meie elupäevad ja read harvenevad. Paljudel meist on põhjust tänga mõelda dr. He- rodele tema kõrgel sünni- päeval ning soovida temale tervist ja jõudu veel edaspidi- teks aastateks.

HANS PÜSS

Alfr. Käärrik 80-aastane

Uppaalas tähistab 28. sep- tembril 80-aastast sünnipäeva Alfr. Käärrik.

Üks Mulgimaa markantsemald kodanikke, Alfr. Käärrik, võib 80. aastapiiri ületamisel rahul- dusega vaadata tagasi vijakale ja vaheldusrikkale eluteele.

See elutee algas 1893. a. Kärkes koolimajas, kus ta isa oli kooli- petajaks. Kuid juba paar aastat hiljem kolis pere Viljandi külje alla, Kõsti veskisse, sest isal tuli koolitöö jätta ja äia veski oma kätte võtta.

Siin maallises Kõsti paisjärve kaldal moodusid Alfr. Käärriku noorusaastad ja ka parimad talismehed tööpäevad. Siit läks koolitee Viljandi algkooli ja säält edasi linnakooli. Kuid viimaseist ei jätkunud, vaid ühenduses tu- leviku kavadega oli vaja veel täiendada teadmisi matemaati- kas kohalikus saksa gümnaa- siumis, sest ega veskiasjanduse eriteadlaseks saamine polnud lihtne. Selleks oli maailmas al- nult üks võimalus – veskiasjan- duse tehnikum Dippoldswaldes, kaunis Saksi Shveitsis.

Ega see teadmiste omanda- mine nii ladusalt läinud, vahele tuli nii teenistus taarivases esi- meses maalimasõjas, kui ka järevas Vabadussõjas, lennu- rühnas.

Kui lahingud olid lõppenud ja Dippoldswalde kooli diplom käes, järgnesid viljakad töoa- stad. Kõsti veski ajakohastati ja tuli ka mõelda veski asukal- haalule, ehitada oli palju. Tu- lemuseks oli kodu, mitte ainult oma perele, vaid külalishalkelt avatud sõpradele lähedalt ja kaugel.

Saabusid rasked aastad nii hertsogile kui ka ta perele. Kuni kord hilissuvel 1944 tuli lahuda armastat Kõstist ja kõik töoga saavutatud siinpaika jätta. Pere purjetas Tallinnast ühel viimas- test laevadest, aga Kõsti pere- mees ise hilles. Kes oleks tollal võinud arvata, et hilinemisest kujunes poolteist aastakümnet kuni pere jälle kokku sai Uppa- las. Vahepeäl tuli tõhus tööpanus anda sõjakamnatatud koduma- al üleshitamisel. Eriteadlast oli kõigil tarvis, kerkisid leiva- kombinadid Pärnus ja Kiviolis. Kibe, kuid himatud töö käis kuni pensionile minnekuni. Siis alles, 1961. a., jõudis Alfr. Käärrik Rootsi, kuhu ta pere oli teise maailmasõja viimasel päeval Dresdeni ja Berliini pommisajust pääsnud.

Ega see noorepooine pensionär ka Uppaalas veel käsi rüpe ei lasknud. Veskid olid juba selles linnas olemas, aga ülikooli haigla juures käis kibe ehitustöö, ega midagi, varsti lelama Don Al- fredo töötamas haigla ehituskon- tooris. Alles mõned aastad tagasi läks endine Kõsti hertsog ja praegune kuningriigi kodanik lõplikult pajukile.

Sugulased, sõbrad, tuttavad, kaastöölised, mulgid ja muidu eestlased, lähedal ja kaugel, siin- ja säälpool Läänemerd, siin ja säälpool Atlandi ookeani, teri- tavad ja õnnitlevad üht kanget mulki! Säärast mulki esineb teesti harva!

Kaugel aga sulises Kõsti oja, päike mängleb lõpsakas lehesti- kus, veekõhn veskitammi juu- res, tolmav veskite, avatud ak- nast kostab klaverimängu.

Uits ehanutt ehk kõrreke,

kul kodust siia kaugale

lind noka otsan tuuss –

KTH

metsakodu

ARVI külas Islandil

Laavasse uppunud linn

tujuka tulemäe kõrval

Reykjaviki külastasid sel augustikuhommikul tihedad vihmahood. Kuid Västmannaa-saartelt saabus teade, et seal on ülimalt ilus ilm, tuulevabane ja päikesepaisteline. Olime sellist ilma seal oodanud. Sest ilmast olenen sinna sõit. Pilves, vihmase või udu ilma pole mõtet sinna ennata. Siis jääks ju kõik see nägemata, mis on just vaatamisväärne ühust. Näiteks Surtsey, see uhiuus saar, mille tekkimine algas vulkaanilise väljapursekega merest kümme aastat tagasi. Täpsemalt: 14. novembril 1963 ja kestis kevadeni 1965.

Surtsey nägemine ei seisnud silski tulpunktis. Hoopis tähtsam oli Heimaey, Heimasäär, kus alles pool aastat tagasi, algusega 23. jaanuaril, juhtus raske looduskatastroof, erupstioon, mis hävitas suure osa saarel asuvast linnast: hävitas 400 maja ja saare alnsa tööstuse – kalatööstuse. Õnneks ei hukkunud ühtki inimest.

Grupp, kuhu kuulus, vihkse kohale kolme väikese propeller-ehk taksoleenukiga. Täolise minilennukise mahub 6-8 sõitjat, piloot kaasa arvatud. Neid lennukeid on Loftfildiri lennuväljal ja angaaris rohkesti.

Neid tüüpe ja maadub vahetpidamata. Teistiti pole ju mõeldavat. Kuidas sa ikka moodsal ajal reisid, kui mehhaniseeritud liiklemiseks puuduvad sellekohased maanteed ja raudteeliiklus puudub täielikult. Peab aga siiski liisama, et hoolimata halbade teedest on bussitühendused linnade ja väikesemate asulate vahel reeglipärased.

Lend, mis kulgeb esitaks üle mäestiku Reykjavikist lõunas ja siis edasi 1000-1500 m kõrgusel mööda rannajoont, on rohkesti ilusalt pakkuv: meri osaliselt väävelkollane, roheline, sinine, vasemal lauslik rannikuma mere suubuvate jõgedega, täamal eslekerivad mäed. Umbes 50 km kaugusel võib tähele panna Heklat, seda Islandi kuulsaimat ja võimsaimat tulemäe, praegu "puhkav", kuid võib "ärgeta" jälle ei tea millal. Viimati avaldas ta ennast suvel 1970. Tagasihoidlikult. Kuid 1947 nli võimsalt, et suitsusammas tõusis 30 km kõrgusele ja laavavool vallutas 65 ruutkm suuruse ämbruskonna. Keskajal peeti, nagu jutustavad saagad, Heklat "kuradi asupaigaks".

Västmannaa-saarestikus on 15 saart. Nendest on Heimaey suurim ja ainus, mis on asustatud. Siin on olnud vilgas ja vijakas elu. Siia kunagise tulemäe jalamile oli tekkunud 5000 elanikuga ja suure kalasadamaga linn, sest saar asub Atlanti rikka kalapüürkonna vahetus läheduses. Nõnda leidis siin siis ka aset kalatööstus ja ajakohaste seadeldistega ja külmutushoonega. Heimaey on olnud Islandi üks vegetatiivsemad saari. Viimast kinnitavad veel need paigad, mis on jäänud laavast ja tuhast rikkumata.

ENNUSTUSI

Õnnetus saabus, nagu üteldud, käesoleva aasta jaanuaris. Tuul ootamatult, kuigi üks väike tütarlaps oli selle eest hoiatanud. Ta oli kõnelnud oma korduvast unenäost – suurest tulikahjust kodusaarel. Keegi ei pannud aga tema unenägu miksiki. Ka rahvas eas liikunud ammuast ajast enustav jutt, et saarel juhtub õnnetus, kui pilskopipoeg tuleb õpetajake, kui maju ehitatakse teispoole teatud püri ja fassadiga läände. Kõik need rahvaju-

tus mainitud asjaolud jäeti samuti tähele panemata – ja pliskopipoeg tuli tööpoolest õpetajaks. Ning õnnetus juhtuski...

Maandume lennuväljal, mis asub linnast pisut väljaspool, on juba erupstiooni-kahjustustest enam-vähem korda seatud ja leiab nüüd vilgast kasutamist. Oleme seega saarel, mille ajaloo kohta üteldakse, et see on "tuli dramaatikat".

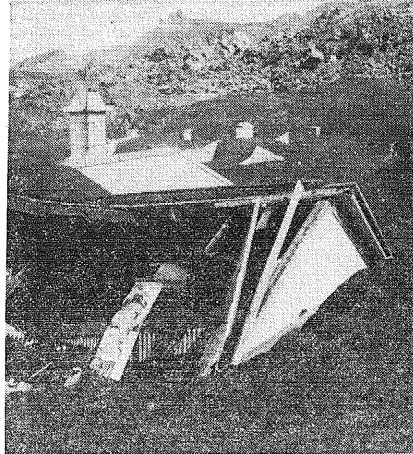
Saare asustamine algas 8-nda sajandi lõpul. Tolal saabusid Islandi esimesed elanikud läänest (västmän) ja koloniseerisid maa. Sellega seoses sai ka asustamata saarestik endale esimesed asukad läänest ja nimegi nende järgi – Vestmannaaeyar. Saarte "dramaatilist ajalugu" kirjeldatakse Islandi saagades.

MAJAD LAAVA ALL

See on Heimaey tänapäeva dramaatika, mille tulemusi saame siin näha. All linnas ja üleval laava- ja tuhamägedel. Spetsiaalse turistibussiga sõidutatakse meid esmalt tervele sõlilunud linnas. Aga päris "terve" pole seegi. Suuremaid ja väiksemaid kahjustusi on siingi, sest hõguvaid kive ja tulist tühka jätus kõikjale. Kuigi siin on hoolega puhastatud ja korristatud, pole mõnest ega tühast siiski veel täiesti jagu saadud. Seda on aedades, katustel, tänavaverel. Aga sellest hoolimata tahakse ettevõtmistusi tegasituluks kodusse, mis on veel olemas. Suur osa maju on paksu laavakat.

Reykjavikist startivad väikesed propellerlennukid Västmannaa-saartele.

Laavamassi mattunud majast ulatuvad välja katuse osad. Paremalt "kuumaastikku" meenutav laavaväli keset linn.

te all ja sealt ei kaeva neid välja enam ükski võim. Üks mees jutustas, et tema maja on 17 m sügavuses laava all.

Sel saagade-maal võib juhtuda tööpoolest kummalist asju. Seal on, näiteks, väike, ligikaudu 100-aastane majake, millele on kunagi nimi pandud, mis eesti keelde tõlgitud tähendab "Laavapüri". Ja vaata imet, selle maja taga ongi nagu kogu kohaselt laavavool peatuma jäänud! Maja on terve.

Linnas on sel hetkel kasutamisel vaid üks hoone. Selles administratiivseks. Selles on reisibüroo, postkontor. Ja siin võib junane turist osta karastavat jooki. Ning rahuldada muidki hädalisi vajadusi.

AMEERIKLASTE ABI

Ja siis sõldame edasi. Otse sinna "tulpunktis". Selles bussis peab küll olema suure võimsusega mootor. Muidu ei suudaks ta oma "täistsilga" peagaugu 40 kraadilise nõlvakuga märke ro-

nida. Ja selliseid nõlvakuid on rohkesti. Buss ronib üles ja lastub alla. Giid juhib tähelepanu, et buss "võtab sisse" värsket õhku laest juhi kohal. Seda ei saa altpoolt "sisse lasta", sest siis pääseksid bussi ka mürgised gaasid. Seda gaaside ohtu ei mame, kui pisut hiljem siseneme majja, kuhu on võimalik pääseda teise korruse akna kaudu, sest maja "istub" oma alumise osaga – nüüd, teadagi, juba hangunud ja jahtunud – laavas.

Ligume kiiresti ühest ruumist teise. Põlkame kööki. Kõik ruumid on mööblit ja muudest elatistarbist tühjendatud. See on olnud eeskujulik elukorter, mitmeruumiline. Peame aga ruttu sealt lahkuma, kuna ruumides on lausa saunasoojus. Öhk on lämmatav. Mürgised gaasid.

Tänu ameerika sõdurele, kes ruttasid kiiresti appi helikopteriga oma Keflaviki-baasist, saamati Islandi oma laevade ja lennukite kohalerutamiseks suudet kõik saare elanikud evakueerida ja nende varandusedki päästa. Vulkaaniline aktiivsus, mis tekkis meres läänepool saart, oli siiski seevõrd aeglane, et võimaldas eest ära minna ja veel kolimistiki korraldada. Üks naine jutustas, et armastusest oma kodu ja respektist loodusjõude vastu oli ta isegi oma elukorteri põrandad puhtaks pesnud.

Pisut eemal mainitud majast on olnud teine maja. Sellest on järele vaid korsten. Kõik muu on laava all. Korstna kõrval seisab naine kahe lapsega. Pereisa pilistab. Naine hoiab ühe käega korstna, kuna teisega kuivatab pisaraid. Siin-seal võib näha inimesi, kes nuktusest oma laavasse uppunud kodupaiga kohal. Puitmaterjali puudusel on enamik maju Islandis ehitatud betoonist, mistõttu on nende seinad ka kuumale laavale vastu pidanud.

Paljud tulebõnnused tekkisid hõguvatest kividest, mis langesid läbi katuste põõninguile või heidet akende kaudu tubadesse. Muidugi tegi ka laava raskus oma töö. Nõnda on kalatööstuse hoone raudbetoonist lagi laava raskuse tõttu osaliselt alla langenud ja omakorda ka paksu raudbetoonist välisseina kummi painutanud. Pidi olema mingi eri laavaliik, mis nüüd kivistunud on süsimust, väga raske ja teemantkõva.

SAAR MUUTUS SUUREMAKS

Nagu üteldud, tekkis vulkaaniline tegevus meres, Heimasäärast läänepool ja mitte ühes punktis vaid sirgjoonel. Geoloogid on kindlaks teinud, et see materiat, mis välja purskus, on tulnud 40 km sügavusest.

Saarel tekkis vulkaan küll suuri materiaalseid kahjusid, kuid saar sai ka kasu: muutus tunduvalt suuremaks ning sai senise ammuvaibunud tulemäe kõrval teise. Kasu sai ka kalasadam: laava moodustas selle ette loodusliku kaitseväli – tuulte ja tormide vastu, mis varem olid üsna tavalised ja tülikad. Laevaliiklust uus kaitseväli ei takista.

Uus tulemägi aktiivsust sel suvel enam ei avaldanud. Aga "suitsemist" oli uuel maa-alal rohkesti. Eriti rohkesti oli seda kraateri kohal. See polnud siiski suits. See oli aur. Sest uus mägi ja maa-alal tekkis suurelt osalt mere kohale. Laava ja tuhk si-saldatevad seega ka vett, mis nüüd välja aurb.

Esmakordselt ajalooos püüti sumbutada (mis suurelt osalt ka õnnestus) tulemäe tegevust veega. Selleks rakendatud ameeriklased käiku tohtu seadeldise, mis pumbanud ligikaudu 50 000 mil. tonni merevett kraaterisse. Võib arvata, et kraaterist väljuv aurasammas on üha olenev-tu-lenev sellest veemassist.

Maapind uue tulemäe jalamal oli siiski veel seevõrra kuum, et soojus tungis läbi kingitajade. Kus vähegi võimalik, seal oli traktorite ja lumesahadega pinda tasandatud. Sel viisil oli ka feld rajatud, milliseid mõda meidki buss üles-alla sõidutas. Aga kohati oli paiku, mis meenusid "kuumaastikku" või pommidena purustatud alad. Nendest paikadest toime kaasa mitmevärvilisi ja -kujulisi laavakive.

Maailma noorim saar, Surtsey, 15 km kaugusel Heimasäärast kagu suunas, jäi siiski lähemalt nägemata, ehkki selleks oli "vaatlus õhus" ette nähtud. Ajajärgus tungs, et piloot pidi suunama lennuki õvra Reukjaviki poole. Surtsey paistis eemalt nagu ilmatu suur söehunnik. Vulkaanilist aktiivsust seal enam ei ole ja linnud on leitud härimata pesitsuspaiga.

N. Liit omastas Tartu ülikooli Rembrandti

Tartu rahulepingu kohaselt kohustus Nõuk. Vene valitsus oma ajal Eestile tagasi andma kõik Tartu ülikooli varad, mis aastatel 1916–1918 evakueeriti Venemaale. Nüüd, aastakümnete järele, ilmneb tõend, mis näitab, et venelased seda rahulepingus oma peale võetud kohustust kuigi tõsiselt ei võtnud ja väga väärtuslikke Tartu ülikooli varasid lihtsalt omastasid.

Ühe sellise tõendi annab Vene tuntud luuletaja Ossip Mandelstam'i leht Nadezhda Mandelstam oma memuaarides "Hope against Hope", mis toimetati välistööle ilmsa ametivõimude loata ja ilmus ühe Lääne kirjastuse väljaandes. N. Mandelstam kirjutab selles tootes, et tema ja ta mees, kes elasid Voronešis aastail 1934–1937, külastasid väga tihti ja peaaegu järjekindlalt kohalikku muuseumi, kus nad näutsid Rembrandti väikest maali "Kolgate" ja mõningaid Kreeka vaase. Kõik need esemed olid, ütles N. Mandelstam, järele jäänud Tartu ülikooli varadest.

Olgu tähendatud, et Tartu ülikooli vallasvara evakueeriti esimese maailmasõja ajal sakslaste kartusel Vene tagalasest – Permi, Nishni Novgorodi ja Voronešhi linnadesse. Viimasesse püüti ka õppetööd jätkata. Evakueeritud vara väärtust hinnati umbkaudsetel andmetel 13,9 milj kroonile.

Rembrandti "Kolgate"2, mis kadunud, jäi, oli tegelikult hindamatu väärtusega. Maailma autarit loetakse suurimaks maalikunstniku ajaloo ja tema teosed on suurimateks külgetõmbumiseks muuseumides, millistel on õnne Rembrandti teoseid omada.

Tartu rahulepingu artikkel XII p.4 ühes sõnaselgelt järgmist: "Venemaa valitsus toimetab tagasi Eestisse ja annab üle viimase valitsusele varandused,

siia hulka arvatud raamatukogud, arhiivid, õppeabinõud, dokumendid ja muud asjad, mis on Tartu ülikooli kui ka kõigi Eesti piirides praegu olevate või varjamine olnud õppe-, teaduse-, valitsuse ja seltskonna asutuste pärali."

Venemaa kohustus rahulepingu järele tagasi andma ka muid varasid nagu tehaste sisseadmed, laevu jne., kuid kõik see jäi ainult lubaduseks. Nüüd on näha, et ülikooli varandustega ei olnud palju amsam.

Luuletaja Ossip Mandelstam viibis enne sõda kolm aastat Voronešis väljasaadetuna. Ta arreteeriti 1938 ja saadeti Siberisse, kus varsti suri. Kuigi Mandelstam loetakse üheks andekaimaks Vene luuletajaks, on tema teosed suuremas osas kogu aeg põlu all olnud Venemaal.

Nadezhda Mandelstam'i kohta on teada, et ta oli veel sel aastal elus ja asus Venemaal. Tema elamistingimused olid aga väga viletsad ja temale ei antud võimalust oma mehe teoste avaldamiseks, kuigi see oli tema suurimaks püüdluseks.

N. Mandelstam'i julgusest ja iseloomu tugevusest annab tõenduse see, et ta olles kõrges vanuses, veel sel aastal andis jutujamise ühe välismaa ajalehe kirjasattele, arvustades väga sapiselt ja tabavalt Vene valitsussüsteemi ja ühiskondlikku korda. Seda jutujamist mainiti ka Rootsi ajakirjanduses. (EPL/NM)

Peeter Kruus, füüsikadoktor ja professor Carltoni ülikoolis Ottawas, Kanadas, veetis mõõdu aastast viimase ja käesoleva aasta esimese poole Taanis, kus ta teostas teaduslikku uurimist. Külastas ka Rootsi ja Soomet.

Jaak Kruus tehnoloogia doktor elektril alal Ottawast, viibis autoreisil Euroopas, külastades Hollandit, Rootsi ja Soomet.

Bioloogia doktoriks

Montrealis, McGilli ülikoolis kaitses edukalt doktori väitekirja rakkude bioloogia alal Tiit Suurkivi-Slankis, saavutades Ph.D. kraadi.

Ta uurimiste läbiviimine doktoritöö kirjutamiseks toimus Kanada National Research Councili toetusel.

Tiit Suurkivi-Slankis pärineb Viljandist. Pärast keskkooli Torontos lõpetas ta mikrobioloogia osakonna Toronto ülikoolis 1965.a. BSc kraadiga, millele järgnesid õpingud ja uurimistöö doktorikraadi saavutamiseks. Viimase doktoritöö ta nüüd õpetajana Toronto ülikoolis.

Eestis leiti ajaloolisi dokumente

Tallinna ajalehes kirjutasid hiljuti, et Märjamaa elaniku Urve Orro vanemad leidsid hiljuti Riisiperes oma endise kodu-talu vana sauna põõningult kaks kastitud mingisuguseid pergamendirulle koos vanade piltidega.

Et leid näis mõnel määral haruldase, pöördui Tallinna, kust kohale sõitnud arhivivõttejad kindlaks tegid, et tegemist on teepoolset erakordset haruldaste dokumentidega aastatest 1600–1800. Pergamentrullid ja pildid kujutavad enesest Karl XII ühe-konda kuulunud tuntud diplomaatide, sõjameeste ja mõisnike Stackelbergide arhiivaale. Lelu hulgas on aadlikkirju, kirjavahetust, materjale Põhjasõja ning Väina, Penuja ja Vormsi, kokku 66 mõisa kohta, mis kuulusid parun Stackelbergi suguvõsale. Riisiperes leid toimetati Tallinna ajaloolise muuseumi ning seda peetavat alnulaadset tähtsaks.

Britt ja Tage Tammerile sünnis Stockholmis tütar.

Vana ja uut kuningat lahutas vanuses 65 aastat. Gustaf VI Adolf jagas oma pikki elukogemusi kroonprints Carl Gustafiga, kes nüüd asus troonile Carl XVI Gustafina lipukirjaga "För Sverige i tiden".

Kohused eelkõige Kadunud kuningast

Nagu oleme märkinud, oli dotsent Ilmar Sulg üks neist, kes Helsingborgi haiglas võitles arstidegrupi liikmena vana monarhi elu päästmiseks, mis aga ei õnnestunud. Arstide püüdluste vastu oli kuninga ülikõrge vana. Avaldame järgnevalt Ilmar Sule mälestuskirjutise oma äsja saatsendile.

Minu esimene kohtumine äsja lahkunud monarhiga toimus umbes poole sajandi eest. See oli nimelt selle ametliku külastusega ühenduses, mida Gustaf VI Adolf, tookord veel kroonprints, tegi noorele Eesti Vabariigile. Kuningliku korteeži teed Tallinnas pallistas nii palju rahvast, et põlvepikkune põngerjas poleks näinud midagi, kui mitte tema isa poleks tõstnud teda oma käel üle rahvamuru peade.

Ta nägigi – oma imetlevate silmadega seda silvakat külalist kummallisest, aga toredas muudris.

Saatus teed on kummallisest...

Kui kroonprints oleks almanud, et see põngerjas üks kord saab vahvama ta halgevoodi juures, hoolitsedes selle eest, et raske haigus ei kahjustaks ta aju teravist, siis oleks ehk temagi plik hetkeks peatunud selle lapse silmadest.

Nüüd aga, peaaegu pool sajandit hiljem, 15. septembril 1973, kui kella osut on aeglaselt, aga tagasipöördumatult mõõdunud 20.30st, on nende kahe teed jälle nii ristunud kui ka lahkunud.

Kõigel on oma plirid, eriti kui on küsimuses inimene.

Olenemata sellest, kui suur või väike on olnud kellegi elu panus ja olenemata sellest kas ta olemus on äratanud austust ja armastust või muid tundeid, – igatüüli meist on oma plir, kuhu kord jõuame ja kus ei alta enam arstide abi, ja kus ei juhtu imeid.

Elame surelikkuina ja me elu võib tunduda pikana, peaaegu lõpmatuna, – aga korraga: keegi meist hakkab olema!

Järele jääb üksnes sõgav tühmik ja tuhandet rebenenud siledem.

Rootsi kadunud kuningas elas oma rahva hüveks motol: Kohusetunne ja kohusetähtsuse enne kõike. Kui palju meist tavallistest surelikest oleks jaksanud elada 90. eluaastani ilma et väsida päevaks selle moto taotlemisel?

Kui paljud meist vahetaks oma vabad nädalalõpu, pühad ja puhkused ametlike visiidide va-

stu? Ja alati on avalikkuse silmad ja kõrvad uudishimulikkult jälgimas.

Eraelu puutumus, mille muile nii oluline eeldus, eksisteerib üldmalt piiratud ühe kuninga elus, eriti aga kui juhtkirjaks on valitud "Pilkten framför allt."

Iga rahvas vajab suuri mehi ja isiksusi oma juhtideks. Ka demokraatid vajavad isiksusi, keda võiks usaldada ja austada, kas või vähemalt kõige selle sümbolina, mida peetakse oluliseks nii mineviku kui ka tuleviku suhtes.

Paraku ei rahuldunud suured isiksused üksnes rahva au ja lugupidamisega – kui neist on saanud juhid, vaid nad nõuavad ka kuulekust. "Võim enne kõike" saab varem või hiljem taoliste meeste juhtkirjaks, – ja niisugused mehed on ajaloo kestel osutunud saatsiliks mitte ainult rahvale.

Kadunud kuningas ei nõudnud oma rahvalt midagi. Ta teenis teda siin kiindumuse ja kohusetunde. Rahvas vaatas talle üldiselt lugupidamisega ja austusega, mis pea levis üle riigi. Skandinaavia ja Euroopa piiride.

Ja nüüd, kui ta korraga on lakanud olemast, siis kõik need, kes tunnetavad tühmiku tema järel, avastavad et see polnud mitte üksnes austus ja lugupidamine, mida nad tundsid kadunud suhtes, vaid hoopis midagi enamast ja sgvamat.

Kuningas Gustaf VI Adolfi surmaga on lõppenud üks olulisimad eepohed rootsi riigi ajaloos. Meie pagulas-saatus on olnud osa sellest.

Mulle jääb üksnes üks peaaegu utopiline soov, et tänapäeva poliitilisest rägastikust tõuseks esile üks isiksus, üks erakond või põhimõte, mis taotleks tuleviku ohte silmas pidades – rahva hüve sama silmal ja erapooletult kui tegi seda kadunud kuningas.

ILMAR A. SULG

Elmar Vellner, end. omavalitsusametnik ja purjesportlane, tähistas Harfordis Connecticuti osariigis USA-s oma 75-a. sünnipäeva.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB

SPECIALRESOR

FAK

103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa under jul och nyår 1973/74

Käesolevaga registreerin ennast reisiiks Kanadasse jõulu- ja uueaasta ajal 1973/1974.

Perekonnanimi Eesnimi

Adress

Telefon kodus tööl

Kaasasõitjate nimed:

1) vanus

2) vanus

3) vanus

Soovin sõita: Montreal ☐ Torontosse ☐

Austan lendu reedel 21. detsembril 1973: Stockholmist ☐ Göteborgist ☐ Kopenhaagenist ☐

Tagasilend toimub esmaspäeval 7. jaanuaril 1974. Lennu hind 1.090: – kr.

..... 1973

allkiri

Registreerida hiljemalt 15. novembriks 1973. Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200:– isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postigrole 2115-4 või bankigrole 700-1340. Talongile märkida "Estländare Kanada".

Leinateated

Kallist kaasmaalast

Aleksander Kurist'i

leinavad kurbuses

JOHANNES PAHK

PAUL PAHK

EINO PAHK

ELSA KUHI

MAGNUS SAARNA

HEDVIK SOONDRA

EDGAR KIMBERG

perekonnaga

Armast sõpra

Agronoom

Peter Liebus'i

mälestab sügavas leinas

PEREKOND LEHTEMETS

Unustamatut sõpra

Erald Silberfeldt'i

mälestavad perekonnad

KAARLI

KRAPP

Armast sõpra

Erald Silberfeldt'i

mälestavad leinas

KAAREL KALLAK

OSKAR KARLSON

EINO VOJÄRV

perekondadega

Meist lahkus minu armas abikaasa, meie isa ja vanaisa

Aleksander Kurist

Sünd. 13.2.1898 Hiiuemaal

Surn. 23.9.1973

Helsingborgis

Sügavas leinas

ABIKAASA MATHILDE

TÜTAR MAIMU

AARE

Elava Jumala juures on

rahu! Su süda,

unustud rändaja raskus,

valu ja häda.

Matusetalitus toimub laupäeval, 6. okt. kl. 13 Päälsjö kalmistul.

Jäädavale rahumaale on meie keskelt jõudnud

Aleksander Kurist

Teda mälestavad leinas

M. VILBASTE

M. SIRELPUU

perekondadega

V. KUBJA

abikaasaga

V. KORTHMANN

L. NEBKAT

E. ROOS

P. SAIMRE

Unustamata kallist naabrit

Aleksander Kurist'i

mälestab

VALTER TUULIK

perekonnaga

Armast

Aleksander Kurist'i

leinavad kurbuses

JULJUS HOLSMER

perekonnaga

AIME METS

perekonnaga

Puhka rahu!

Kuninga matused

Algus lk. 1

Nii oli tänavaid palistaval rahval võimalus neid näha lähimast lähedusest.

Nii nagu see on võimalik ainult Rootsi tavalises rahulikus demokraatias, kus ainult diktatuuri esindajate küüskäikudel tuleb rakendada nende nõudel spetsiaalkaitset.

Ohvitserid kandsid lossikirikust välja kuninga massiivsest tammest ja vaskvooderdusegast kirstu ülgadel kuninglikule matuselauale, mida vedasid kuus hobust – samasest hõltsid hakkasid kogu Stockholmis kirikukellad hängema lõõna. Kellad helisesid läbi 65-minutilise protsessiooni, mida saatis trummid kolonn.

Kuningliku katafalgi järele kõndis üksteisena uus kuningas, kellele järgnesid Taani kuninganna Ingrid ja printsess Christina. Alles siis tulid teised lähemad leinajad – kõik ürgvana protokollil kohaselt – kuninga kolm poega –

prints Bertil, krahvid Sigvard ja Carl Johan Bernadotte – kellele järgnesid nende abikaasad.

Siis tulid pojatütred printsessid Desirée, Birgitta ja Margaretha oma meestega, lähemad sugulased Taanist – kuninganna Margareta ja tema Kreeka kuningannast õde Anna Maria ja printsess Benedikte, kellele järgnesid abikaasad prints Henrik, ekskuningas Konstantin ja prints Richard, misjärele tuli järgmine 34-st isikust koosnev grupp.

Sinna kuulusid teiste riikide riigipead – kuningad, vürstid, presidendid, kelle hulgas olid Belgia kuningas Badouin abikaasaga, Hollandi kuninganna Juliana, Hispaania prints Juan Carlos, Inglise kuninganna printsabikaasa Philip, Läänesaaksa president Heineman, Soome president Kekkonen, Norra kuningas Olav ja kroonprints Harald jne. jne.

Protsessiooni möödudes langetasid tänavaäärte spaleeris seisvate organisatsioonide esindajad oma lipud leinamärgiks.

Leinateenistus, mida toimetab peapiiskop Olof Sundby assisteerituna ülemhoovijutlustajast Olof Nustedtist, ei sisaldanud sõnavõtteid, midagi siiklikku ega hindavat, vastavalt kaunu enda soovile.

Tema soovi mööda toimus matusetalitus Storkyrkanis, kuigi senini on matusekirikuks olnud Kuddarholmskyrkan, kuhu on maetud ka Bernadotted. Gustaf VI Adolf soovis puhata Haga kuninglikul matuselauale, kuhu olid maetud tema mõlemad abikaasad ja ka see soov täideti. Kadunud kuningas oli ise valinud ka matuselaulud.

Matusetalituse lõpul kandsid ohvitserid kuninga kirstu uuesti välja ja asetasisid matuselauale, mis nüüd asus teele matuselaua poole ajaloolistes mudrites ratsa ja jalaväesõjajärgi ning leinajate autodega läbi linna. Jälle helisesid kogu linna kirikute kellad. Leinavad rahvamassid palistasid kogu teed, kusjuures tänapoolse spaleeri moodustasid organisatsioonid, kodukaitsed jne.

Haga matuselauale tõsteti kirst valmispaigale katafalgile. Kuldkroonidega sinine kirstukate cernaldati ja kirst langetati hauda, mille äärel peapiiskop pidas lühikese palvuse ja kuninga perekond jäitis kadunuga vaikselt jumalaga.

Kiriku...

Algus lk. 1

lumaa oli tuntud Tartus H. treffneri gümnaasiumi usuteaduse õpetajana. Pärast Eesti teistkordset okupeerimist a. 1944 tegutses ta lähemat aega Laiuse koguduse õpetajana, kust ta arreteeriti okupatsioonivõimude poolt ning saadeti kümneks aastaks Siberisse vangilaagritesse ja asuma.

1956. aastast on ta olnud süstemaatilise usuteaduse õppejõuks Tallinnas konsistoriumi juures asuvas Usuteaduse Instituudis ning on koostanud ka masinkirjastatud õpikuid. Viimased paar aastat on ta lisaks olnud ka Saarde koguduse õpetaja Pärnumaal. Varem elas ta Võrus ning aitas teinida Võru praostkonna kogudusi. Perekonnaseisult on ta vallaline.

Usuteaduse Instituudis Tallinnas on sellel aastal 35 õpilast ning 8 õppejõudu. Instituut töötab neljapäeva kuuks, kusjuures õppetöö toimub rohkem lugemisjuhendamise teel. Õpilaste vanus on 19–50 aasta vahel, kusjuures enamik on 25–35 aastased.

Sisseastumiseks on nõutud gümnaasiumi (11 aastat) eelharidus. Mõned õpilased on ka kõrgema haridusega mõnel muul alal. Osa õpilasi töötavad juba aseõpetajatena õpetajate puudusel ning teine osa teenivad ühildamist praktikalist elukutses, nagu autojuhtidena, elektrikutena, jne.

Ka võimaldab konsistorium stipendiume 35 rubla suuruses kuus. Instituudi juhatajaks on peapiiskop ameti poolest, kusjuures tegelikult juhatajaks dekaanina on mag. Ago Viljari, kes on ühtlasi ka Uue Testamendi õppejõuks koos Tallinna praosti Kaide Rätsepaga.

Veel on õppejõudeks mag. Evald Saag (Vana Testament), mag. Hillar Põld ja mag. Voldemar Ilja (kiriku ajalugu), mag. Robert Kanuvene (usufilosoofia ja usupühakirjandus), mag. Elmar Salumaa (süstemaatiline teoloogia) ning õp. Herbert Kuurme (tegelik usuteadus).

Peale Viljari ja Ilja töötavad teised õppejõud ka koguduste õpetajatena. Instituudi lõpetajaid on olnud aastate jooksul umbes viiskümmend, kes rakendunud kiriklikus töös.

Instituudi juures töötab ka kirikumuusika osakond Hugo Leppnurmeh juhatusel, mis valmistab ette organiste. (EPL/KL)

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kogudus. Peajumalat. 30/9 kl. 14. juul. praost Ilmo New Yorgist, teenib kog. õpe., orell H. Kiisk, laulur.

ALINGSÅS: Maakirikus lõikus pühajumalat. 30/9 kl. 14. õp. Kool, orell PG Strömberg, armulaud, laululehed.

GÖTEBORG: Kristiinus lõikus pühajumalat. 7/10 kl. 14. õp. Kool, orell PG Strömberg, armulaud, laululehed.

HELSINGBORG: Maria kirikus jumalat. 30/9 kl. 13.30. õp. Rebane, orell Eha Pöhl, armulaud, laululehed.

LANDSKRONA: St. Johannese kirikus jumalat. 30/9 kl. 17. õp. Rebane, orell Eha Pöhl, armulaud, laululehed.

LUND: Kloostri kirikus jumalat. 29/9 kl. 18.30. õp. Rebane, orell Eha Pöhl, armulaud, laululehed.

ROOTSI KIRIK

STOCKHOLM: Hägersteni Uppenbarelse kirikus jumalat. 30/9 kl. 14. õp. Kõdar.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik. 30/9 kl. 11 Nelisti Maria kaitsmise püha liturgia ja hingepalve Boris Voogasele, ülemp. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni Kristuse ülest-kirikus liturgia 30/9 kl. 11, preester Poska. Pärast jumalat. kog. nõuk. koosolek.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgarii. Kungsholmsg. 23. jumalat. 30/9 kl. 16. kohaliku vennad.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11. 30/9 kl. 10 pühapäevakool. kl. 11 jumalat., Allan Laur, laulutek. 2/10 kl. 19 pühi. ja palvet. 13/10 kl. 14 Pensionäride kokkutulek.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37. jumalat. 30/9 kl. 15. O. Loogna.

ALINGSÅS/ KFUM, Östra Kurkog. 8 B jumalat. 30/9 kl. 11, tunnistajad ja laulukoor Göteborgist.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 30/9 kl. 11. V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1. 29/9 kl. 17 kog. perekondlik koosviibimine Partilles. 30/9 jääb jumalat. ära, samuti pühapäevakool.

NORRKÖPING: Tabernaakel. Kungsg. 26, jumalat. 30/9 kl. 13. E. Raud jt., ohver välismisjonile. Betania, Bråddg. 64, palvet. 29/9 kl. 18.

IRA LÖFVANDER & CO AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finns följande bilar:

Moskvitch 412 IE		Totalpris kr. 14.800:-
Moskvitch 408 IE		Totalpris kr. 13.610:-
Zhiguli VAZ-2101 (Fiat)		Totalpris kr. 14.800:-
Zaporozhets ZAZ-968		Totalpris kr. 9.330:50

Leveranstiden beräknas till cirka 6 månader.
Sista beställningsdag den 10 december 1973.

TÄNK PÅ EDRA JULPAKET I GOD TID!

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finspraakiga program:
9.30 Tapantunika. Aktueeli magasiin
försäpräge.

10.00 Ystävyiden tulla. 1 osa. Färg.
YYA-sopimukun 25-vuotispäivän
merkeissä valmistettu kaksoisaiheen
ohjelma kertoo Suomen ja Neuvos-
tolitoin hyvien suhteiden nykyisistä
vahteesta elämän eri alioilla poliiti-
kasta balettiin, tähtiteetistä turis-
miin ja Kalevalasta kaupavaihan-
toon.

Pä vänskapens väg (1). Färg.
25-årsjubileet av vänskaps-, samar-
bets- och biståndspakten mellan
Finland och Sovjetunionen. Från
politik till balett, från astronomi till
turism, från Kalevala till handelsut-
byte. Textat på svenska.

10.45 Mistä tulemme? Mitä olemme?
Mihin menemme?
Varifrån kommer vi? Vad är vi?
Vart går vi? Kulturhistorisk serie.
Textat på svenska.

11.00–11.5 Start 1. Färg.
14.40 En Français. Färg.

14.55–ca 16.45 Fotboll: Italien–Sve-
rige. Direktändring av landskam-
pen på San Siro-stadion i Milano.
Bengt Grive.

17.50 Helgmlärlingning. Färg. Från
Arnas kyrka i Ångermanland.
17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
18.30 Mitt Kina av Felix Greene.

Färg. 5. En nation, många folk.
18.55 Världsförfattare: V. S. Naipaul.
Färg. Den västindiske författaren V.
S. Naipaul, som introduceras på
svenska i höst intervjuas.

19.10 Levande musik. Färg. Med Sten
broman på genrep inför söndagens
konsert.

19.30 På rymmen med Pippi Lång-
ström. Färg. Flygande bil eller fly-
gande kvast – tio vad det vittar.

20.00 Nya 10 000 kronorsfrågan. Färg.
Frågeledare: Nils Erik Baehrendtz.
Domare: Per-Erik Lindörm.

Medv.: De två sjungande värdin-
orna Desirée Edlund och Gunilla
Gärdfeldt, Nisse Hansens orkester
m fl.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.

22.35 De fem sinnena. Färg. 2. Synen.
22.05–22.55 Callan – en brittisk
agent. Färg. Spiondrama i tre delar
av George Markstein och med Ed-
ward Woodward i huvudrollen.
Andra delen: Kameran ljugar ald-
rig.

TELEVISION 2
15.30 På bio söder om Sahara. Färg.
16.00–16.55 Hem till byn av Bengt
Bratt. Färg. Del 7. Repris. Textat.

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Mumian. Färg.

17.50 ca Papper. Färg. Animerad film
om en figur i ett vanligt ritpapper
av Björn Cederquist och Robert
Harling.

18.00 Lördags. Färg. Om sånt man
funderar på.
18.30 Torsdagsbarn. Färg. 5. I nattens
mörker.

I rollerna: Claire Walker, Gillian
Bailey, Simon Gipps-Kent, David
Tully.

19.00 I naturen med Nils Dahlbeck.
Färg.

19.30 Rapport med väder och sport.
20.00 Joe Lamptons affärer. Färg. 17.
Prassel, och tassel och tassell.

I rollerna: Kenneth Haig, Zena
Walker, Sandra Payne m fl.

20.50 Hur rider man in en häst –
engelsk kortfilm om det arabiska
fullblodet Kilifi. Färg.

21.00 Miljöredaktionen. Färg. Energi-
förbrukningen i de industrialiserade
länderna ökar idag explosionsartat.
Ändå vet vi att oljeförråden snarar
att vattenkraften i stort sett är ut-
byggd och att kärnkraften inte är
någon slutgiltig lösning på våra
växande energiproblem. Gör fors-
kare och politiker något, eller bli
morgondagens kraftlös?

21.30 Lördagsniet: Färg. Något om
den sommaren... d v s 1973, den
sommaren då Osten Warnerbring
och Män, Kvinnor och Sång reste i
folkparterna.

22.05 TV-nytt, väder.
22.10–00.55 Amerika, Amerika. Ame-
rikansk långfilm från 1963. Regi:
Ella Kazan.
Medv.: Stathis Giallelis, Frank
Wolff, Harry Davis, Elena Karam,
Estelle Hemslly.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finspraakiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyhetsveckan.

10.25 Lasten TV: Kössi Kenguru.
Väri.
Barnprogram:

Kössi kanguru i näckens rike. Färg.
10.30 Hoi laari laari laa... Kysymys-
leikki kotimaisten tuotteiden ympä-
riltä.

Hoi laari laari laa... Frågelek kring
finländska produkter. Textat på
svenska.

11.00–12.15 Högmässa från Nikolai-
kyrkan i Örebro, kyrkoh. Yngve
Junel, Nikolaikyrkans kör och kyr-
kans ungdomskör. Färg.

17.00 Porträttet. Färg. Rolf Cederlöf,
operasångare, f d sotare och bygg-
nadsarbetare.

17.30 De fem sinnena. Färg. 2. Synen.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 Rytartävlingar i S:t Gallen.
Färg. Europas eldtryttare tävlar i
S:t Gallen i Schweiz. Anders Ger-
nandt.

18.45 Wilhelm Mobergs Väränd. Färg.
En diktares landskap.

19.30 Är dom vuxna inte riktigt
kloka? Färg. TV-serie byggd på en
bearbetning av Claes Engströms
bok "Är dom vuxna inte riktigt
kloka".

Det är ett spel om enkel eller dub-
belmoral där förhållandet föräldrar
och barn tas upp. TV-bearbetning
och regi: Lars-Erik Liedholm.

Skådespelare: Itlla Prodi, Nils Ek-
lund, Annika Kullerud, Åsa Bjerke-
ret, Ernst Nathorst-Böös, Sture
Hovstadius, Karl-Erik Flens och
Ann-Marie Adamson-Eklund m fl.

19.55 Levande musik från de på-
gående musikfesterna i Warszawa,
där Radiokören under ledning av
Eric Ericson gästspelar. Färg.

Musik av Werle och Alfred Janson.
20.20 Vilket underbart veckoslot...
Färg. Desillusionerat "Hemmahos".
reportage från västtysk television.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.

22.35–22.55 Sportspeglin.
TELEVISION 2

9.55 Stäm gitarren. Färg.
10.00 Bitte 3. Färg.

10.10 Spela gitarr med Uffe och
Tabbe. Färg.

10.30–10.40 Start 1. Engelsk nybörjar-
kurs för vuxna. Färg.

16.15 Publik gör musik. En musika-
lisk happening med Ulf G. Ahnslund.
16.45 Ett hus i min famn. Färg.

Några "husporträtt" från det Sve-
rige som håller på att försvinna.
Anders Wahlgren har träffat Anders
Aberg som bygger porträtt av
övergivna hemman, nedlagda såg-
verk, Folkets Hus och Konsumbuti-
ker.

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Manfred. Färg. Tecknad serie
från Irland om en gräshoppa och
hans vännar.

17.40 Kungens får. Färg. Från lam-
ningen till den långa promenaden
genom staden.

18.00 Vi kunde väl åka till Afrika.
Färg. Sören som arbetar på ett
dansk barndaghem får ett erbu-
dande att starta ett barndaghem i
Afrika.

19.00 Knuff.
19.30 Rapport med väder och sport.
20.10 Olga – sparven från Minsk –
engelsk program om den ryska
gymnasten, som vann tre guldsme-
daller vid OS i München. Färg.

21.00 "Drick, kära vännar..." Färg.
Att brygga eget öl är en gammal
och fin tradition som hålls levande
på många håll i Norge.

21.30 Söndagsdeckaren: Kommissa-
rie
Keller. Västtysk kriminalserie av
Herbert Reinecker om brottsver-
sagda. Final för dödskid artist. Regi:
Theodor Grädler.

I rollerna: Erik Ode som kommissa-
rie Keller, Günther Schramm,
Reinhard Glennitz, Fritz Wepper,
Helma Seitz, Hans Ernst Jäger,
Christiane Schröder, Alfred Balt-
hoff m fl.
22.30–22.35 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV:
8.30–8.50 Naturkunskap. Färg. 2. Ma-
teriens utveckling.

9.00–9.10 Switch on! 6. Lågstad.
9.20–9.40 Föremålen berättar. Färg. 1.
Fornidskuset.

9.45–10.00 Matematik, åk 1. 4. I troll-
skogen. Lågstad.

10.10–10.30 Nordens natur och kil-
mat. 2. Bygd i norr. Högstad.

10.35–10.50 I Nordmarika. Färg. 1.
Möt en kontinent. Mellanstad.

11.00–11.20 Spela gitarr med Uffe och
Tabbe. Färg.

Skol-TV:
12.00 Revolutioner som förändrat
världen. 1. Vad är en revolution?
Högstad.

12.30–12.35 Musik 6: Asiastisk musik
och dans. Shiva i våra hjärtan. Mel-
lanstad.

12.45–13.05 Biologisk orientering.
Färg. 1. Naturens mångfald. Hög-
stad. Textat.

13.30–14.50 Lärarprogram: Samver-
kan förskola–lågstad. 2. Sam-
verkan. Men hur? Lågstad.

16.30–16.50 Halvtem. Färg. Med kat-
ten Mysti och Nalle Topp.
17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Elefantpojken. Färg. 4. Elefant-
dansen.

19.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Reskamraten. Färg. H. C. An-
dersens saga om den faderlöse Jo-
hannes som vandrar ut i världen.
Berättare: Åke Nygren.

20.15 Ernst Wigforss om socialdemo-
kratins utveckling från 30-talet till
idag.

20.50 Häng med! Färg. Första kval-
omgången i frågeävlingen. Två
med rätt svar på kvällens tittarfråga
tävlrar om plats i veckofin-
alen på söndag kl 19. Programle-
dare: Lennart Hyland.

21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.

21.35–23.25 Vapensliteståndet –
Moskva hösten 1944. Färg.
En dramatiserad rekonstruktion av
vapensliteståndsförhandlingarna
mellan Finland, Storbritannien och
Sovjetunionen i Moskva i septem-
ber 1944. Programmet bygger på an-
teckningar av Georg Enckell, som
var tolk vid förhandlingarna.

TELEVISION 2
17.25 TV-nytt, väder.

17.30 Ska vi resa till Japan? Färg.

18.00 Mellan lax och lakan eller In-
dustristaden Norrköpings historia.
Textat.

18.55 Anslagstavlan. Färg.

19.00 Fiendelinjen. 25. Tiden läker de
flesta sår.

I rollerna: Elisabeth Alain, Tsila
Chelton, Jean-Gabriel Nordmann,
Louis Mle m fl.

19.20–19.30 Riksblandning.
19.30 Rapport med väder.

20.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Eng-
man med gäster.

20.50 Ut med språket. Färg. Vi går i
cirkel.

21.00 Filma för Afrikas frihet. Färg.
Motiv och villkor i afrikansk film.

21.40 Arstiderna av Vivaldi. Färg.
SRT:s Symfoniorkestr. Dir: Arve Telef-
sen.

22.30–22.35 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
8.30–8.55 Biologi. 2. Livets celler.
Gymn.

9.00 Trafik. Trafikkunskap – varför
det? Mellanstad.

9.20–9.35 Förr i världen. 1. Landet.
Lågstad.

9.40 Barnkunskap: Förskoleåren. 1.
Mårten 1 1/2 år. Gymn.

10.00 Switch on! 6. Lågstad.
10.10–10.25 Musik 2, åk 2. 1. Lågstad.
11.00–11.10 Start 1. Färg. Engelsk ny-
börjarkurs för vuxna.

12.00 Klotet 1. Färg. Lågstad.
12.20–12.40 Arabvärlden. Färg. 1.
Irak. Högstad.

12.45–13.00 Människan, djuren, natu-
ren. 3. Rädda naturen. Lågstad.

13.35–13.55 Fortplantning, årtfältighet
och utveckling. 1a. Snart. 1b. 2 hg
sidflask – men magert. Högstad.

14.00–14.15 Vardagslivets kemi. 1. En
dag med Eva.

14.20–14.40 Lärarprogram: Samver-
kan förskola–lågstad. 2. Sam-
verkan. Men hur? Lågstad.

16.30–16.45 Halvtem. Färg. Strövtåg
på Öland.

17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 Träff Isak. Färg. Sportmagasin
för alla åldrar. Programledare: Kjell
Isaksson.

18.30 Sveriges magasin. Färg.

19.30 Inte bara sol och torra. Färg. 1.
nordöstra Kalifornien ligger den
stora Mojave-öknens. Trots ett öld-
ligt klimat lever här många männi-
kor: stöppfödare, guldietare och
vetenskapsmän.

20.10 Levnadstandard – vad är det?
Färg. Familjer i Belgien och Un-
gern berättar i fyra program för Bo
Bjelfvenstam och Ingrid Samuels-
son.

3. Den här gången handlar det om
kost, hälsa, försäkringar och fritid.

20.50 Häng med! Färg. Andra kval-
omgången. Två med rätt svar på
kvällens tittarfråga tävlrar om en
plats i veckofinolen på söndag kl 19.
Programledare: Lennart Hyland.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.

21.35 De trolovarde.
I rollerna: Nino Castelnovo,
Eduardo Toniolo, Carlo Caneio,
Luciano Zuccolini, Mario Baddella.

22.35–22.50 En français. Färg. 3. Le
vin rosé.

TELEVISION 2
17.25 TV-nytt, väder.

17.30 Ska vi resa till Japan?
18.00 Start 1. Färg. Engelsk nybörjar-
kurs för vuxna.

18.10–18.30 Spela gitarr med Uffe och
Tabbe. Färg.

19.00 Putes tips. Färg.

19.05 Mord bland herrar – fransk
följetong. 1. Fest med förhinder.

I rollerna: Jacques Debary, Jeac-
ques Alric, Louis Arbessier, Michel
Caron, Paul Esser, Henri Gulsol,
Rose Renée Roth m fl.

19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med väder.

20.00 Gold Diggers 1933. Amerikansk
långfilm från 1933. Regi: Mervyn
LeRoy.

I rollerna: Ruby Keeler, Joan Blon-
dell, Aline MacMahon, Dick Powell.

21.35 Dokument utifrån. Färg. Inter-
nationella reportage.

22.15 Kvällsöppet. Färg. Gary Eng-
man med gäster.

23.00–23.05 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.20–9.40 Lärarprogram: Samverkan
förskola–lågstad. 1. Lågstad.
9.45–10.05 Klotet 1. Färg. Lågstad.
Textat.

10.10–10.30 En naturtyp om hösten.
Höstöv. Högstad.

10.35–10.55 I Nordamerika. 2. Chi-
cago, Illinois. Mellanstad.

11.00–11.10 Bitte 3. Färg. Tyska för
vuxna. 1. Mit dem Zug.

Skol-TV:
12.00–12.25 Världens natur och kil-
mat. 1. Klimatet och människan.
Högstad.

12.45–13.05 I vår kommun. Mellan-
stad.

13.35–13.55 Biologisk orientering.
Färg. 2. Liv i hav. Högstad. Textat.

16.30–16.45 Halvtem med Herr Kubb.
Färg. Berättare: Allan Edwall.

17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 Calandrino. Färg. Italiensk se-
rie.
I rollerna: Antonello Campodifiori,
Nonetto Davoli, Maria Monti.

18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Porträttet. Färg. Carl-Axel och
Monica Dominique – närbild av ett
musikerpar.

Bengt Feldreich, Nils Linman och
KAS Sjöblom.

20.50 Häng med! Färg. Tredje kval-
omgången. Två med rätt svar på
kvällens tittarfråga tävlrar om en
plats i veckofinolen på söndag kl 19.
Programledare: Lennart Hyland.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.

21.35–23.10 Den syndfulla leken.
Frankrike/Italien 1938. Regi: Claude
Autant-Lara.

I rollerna: Jean Gabin, Brigitte
Bardot, Edwige Feuillere.

TELEVISION 2
17.25 TV-nytt, väder.

17.30 Ska vi resa till Japan?
18.00–18.30 Miljöredaktionen. Färg.
Energiförbrukningen i de industria-
liserade länderna ökar idag explo-
sionsartat. Andå vet vi att oljeför-
råden snarar, att vattenkraften inte är
utbyggd och att kärnkraften inte är
någon slutgiltig lösning.

19.05 Mord bland herrar. 2. Det för-
flutnas skuggor.

20.10 Riksblandning.
20.30 Rapport med väder.

20.00 Hem till byn av Bengt Bratt.
Färg. Del 8.

20.55 Start 1. Färg. Övningsprogram
4.

21.00 Från konsumentredaktionen.
Färg. Den idealkise konsumenten
skall helst ha gott om tid, god ut-
bildning, god ekonomi, stort själv-
förtroende, tålmodighet och ett brin-
dande intresse för affärer.

21.30 Kvällsöppet. Färg. Gary Eng-
man med gäster.

22.15–22.20 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
8.30–8.50 Barnkunskap: institutions-
kunskap. Färg. 1. Att vara utveck-
lingsförd. Gymn.

9.00–9.10 Språket i funktion. Hög-
stad.

9.45–10.05 Barnkunskap: tidiga skol-
åren. 1. Johan 10 år. Gymn.

10.10–10.25 Matematik, åk 1. 4. I
trollskogen. Lågstad.

12.00–12.30 Lärarprogram: Samver-
kan förskola–lågstad. 1. Lågstad.
12.45–13.05 Förr i världen. 1. Landet.
Lågstad.

16.30–17.00 Halvtem med Domino och
hans vännar. Färg.

17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 Ventilen. Färg.

18.30 Sveriges magasin. Färg.

19.30 Arvingarna. Färg. 4. Nya om-
gångsformer.